

Univerzitet u Beogradu

Filozofski fakultet

Diplomski rad:

Boemund Tarentski

Mentor:

Nebojša Porčić

Student:

Branko Milovanović IS 11/117

Beograd, 2018.

Sadržaj

Uvod	3
1. Boemundov život pre prvog krstaškog rata	4
1.1 Porodica Otvil	4
1.2 Dolazak Normana u južnu Italiju	5
1.3 Osvajanje južne Italije i uzrok rata sa Vizantijom	6
1.4 Rat protiv Vizantije (1081. – 1085.).....	8
1.5 Boemundov život do I krstaškog pohoda	17
2. Boemund i I krstaški pohod	18
2.1 Boemund uzima krst.....	18
2.2 Boemundov put do Konstantinopolja	19
2.3 Boemund Tarentski i Aleksije I Komnin	21
2.4 Osvajanje Nikeje	24
2.5 Bitka kod Dorilejuma	25
2.6 Put do Antiohije	27
2.7 Opsada Antiohije	28
2.8 Bitka protiv Kerboge i pronalazak Svetog Koplja.....	34
2.9 Sukob između Boemunda i Rajmonda Tuluskog	37
3. Boemundov život posle I krstaškog pohoda	40
3.1 Osnivanje kneževine i početak sukoba sa Vizantijom	40
3.2 Boemund pada u zarobljeništvo.....	41
3.3 Tankred, regent Antiohije.....	42
3.4 Boemundova borba od 1103. – 1105.....	43
3.5 Pripremanje za rat	45
3.6 Napad na Otranto.....	48
3.7 Konačni obračun: Boemund Tarentski protiv Aleksija I Komnina	48
3.8 Devolski sporazum.....	52
3.9 Kraj pustolovine.....	53
Zaključak	53
Izvori i literatura	56

Uvod

U radu *Boemund Tarentski* baviću se životom normanskog velikaša i vojskovođe iz južne Italije, koji je u poslednjoj deceniji 11.veka igrao važnu ulogu u Prvom krstaškom pohodu. Moj cilj, prilikom pisanja ovog rada je bio da na osnovu izvora i uz pomoć literature sastavim jednu njegovu biografiju.

Rad sam podelio na tri veće celine koje će se baviti Boemundovim životom pre krstaškog pohoda, samim krstaškim pohodom i njegovim životom posle krstaškog pohoda. Kao vodič kroz čitav rad služio mi je Ralf Bejli Džudejl koji je prvi sastavio biografiju Boemunda Tarentskog. Ralf je bio student na Prinstonu i u svom doktorskom radu *Boemund I, princ Antiohije* je detaljno obradio Boemundov život.

Za prvu celinu, koja se bavi Boemundovim životom pre krstaškog pohoda, glavni izvori koje sam koristio su *The Deeds of Count Roger of Calabria and Sicily and of His Brother Duke Robert Guiscard* koje je napisao Džofri Malatera i *The Deeds of Robert Guiscard* od Vilijama iz Apulije. Vilijam je u svom delu opisao dostignuća Boemundovog oca Roberta Gviskara. Malatera je pored uspeha Roberta Gviskara opisao i uspehe Robertovog brata Rožera. Na taj način oba izvora obuhvataju Boemundov rani život. Delo Vilijama iz Apulije obuhvata Boemundov život do 1085., a delo koje je napisao Džofri Malatera obuhvata period Boemundovog života do početka Prvog krstaškog pohoda. Koristio sam literaturu koja obrađuje normansko osvajanje južne Italije i Sicilije, kao i rat Normana i Vizantije u periodu 1081. - 1085. Najviše sam koristio Georgija Teotokisa i Džona Džulijusa Norviča. Teotokis je u svom delu *Normanska kampanja na Balkanu 1081. - 1108.* obradio sukob Normana i Vizantije, a Norvič je u svom delu *Normani na jugu* obradio normansko osvajanje južne Italije i Sicilije.

Za drugu celinu, glavni izvori koje sam koristio su *Gesta Tancredi*, Ralfa Kaenskog i zbirka odlomaka iz izvora o Prvom krstaškom ratu u prevodu na engleski jezik koju je objavio američki istoričar Avgust Krej. Ralf Kaenski je pisao o delima Boemundovog nećaka Tankreda i samim tim je obuhvatio i period Boemundovog života od početka Prvog krstaškog pohoda pa do 1105. Delo Avgusta Kreja je za mene bilo još značajnije, jer su mi bili dostupni razni izvori kojima nisam imao pristup, delovi *Geste Francorum*, istorije Fušea od Šartra i Rejmonda od Agijea, pisma raznih učesnika između kojih su i sama pisma vođa Prvog krstaškog pohoda. Glavna literatura koja mi je služila je prvi tom *Istorije krstaških ratova* Stivena Ransimana kao i prvi tom *Istorije krstaških ratova* od Maršala Boldvina i Keneta Setona.

Za treću celinu mog rada glavni izvor u nedostatku drugih izvora mi je bila *Alexiada* Ane Komnin, a glavna literatura već pominjane istorije od Ralfa Bejlja i Teotokisa. Ana Komnin je jedini izvor koji sam koristio kroz čitav moj rad jer njeno delo obuhvata ceo period Boemundovog delovanja.

1. Boemundov život pre prvog krstaškog rata

1.1 Porodica Otvil

Poreklo porodice Otvil vuče korene od Normana koji su se naselili u Normandiji tokom X. veka. Viking Rolo je, 911. godine, dobio posed u Normandiji od francuskog kralja, a za uzvrat je obećao da će braniti Francusku od njenih neprijatelja. U Normandiji postoji grad koji se zove Kutans u čijoj blizini se nalazi imanje koje se zvalo Otvil.¹ Krajem X. veka je tim imanjem upravljao Tankred. Tankred je bio mali provincijalni baron, komandant skromne grupe od 10 vitezova u miliciji vojvode Roberta Normandijskog.² Tankred je sa prvom ženom koja se zvala Murijel imao 5 sinova: Vilijama sa nadimkom *Gvozdena ruka*, Droga, Onfroa, Žofroa i Serloa.³ Kad je Murijel umrla on je ušao u brak sa Frešendom.⁴ Frešenda mu je rodila 7 sinova od kojih je najstariji bio Robert Gviskar, otac Boemunda Tarentskog i budući vojvoda Apulije i Kalabrije, a najmlađi sin, Rožer, budući osvajač i grof Sicilije.⁵

Kako su Tankredovi sinovi stasavali primetili su da njihov posed nije dovoljno veliki da bi se svi prehranili. Iz primera njihovih suseda uvideli su da je sukob oko nasleđstva bespotreban i da ne vodi ničemu. Zbog toga su napustili zemlju i potražili sreću negde drugde. Srecu su našli u Apuliji, provinciji Italije.⁶

¹ Geoffrey Malaterra, *The Deeds of Count Roger of Calabria and Sicily and of His Brother Duke Robert Guiscard*, (Trans. K.B.Wolf), The University of Michigan press, 2005, 52.

² J.J.Norwich, *The Normans in the South*, Faber and Faber Ltd Bloomsbury House, 2010, Part I Chapter 3. Ovo delo Norwicha koje sam preuzeo sa interneta je bilo u epub formatu, tj. u formatu elektronske knjige. Ovaj format obično ne sadrži paginaciju i zbog toga ću navoditi samo poglavlja.

³ Geoffrey Malaterra, *The Deeds of Count Roger of Calabria and Sicily*, 53.

⁴ Geoffrey Malaterra, *nav. delo*, 53.

⁵ *Isto*, 53.

⁶ *Isto*, 54.

1.2 Dolazak Normana u južnu Italiju

Još pre odlaska Tankredovih sinova, Normani su uveliko išli u južnu Italiju. Razloga je bilo više. Problem oko nasleđstva je bio bitan faktor. Amatus od Monte Kasina je pisao o tome kako se broj Normana toliko povećao da polja i voćnjaci nisu mogli da proizvedu dovoljno hrane za toliko njih.⁷ Na sličnu temu o prenaseljenosti pisao je i Orderik Vital.⁸ Normani su po prirodi bili litalice.⁹ Jedan od razloga normanske ekspanzije bila je i nepovoljna politička i socijalna situacija u Francuskoj.¹⁰

Normani su često učestvovali u hodočašćima i na tom putu nalazila se Italija.¹¹ Prilikom jednog takvog hodočašća u svetište Monte Sant Anđelo 1016. grupa hodočasnika je sreća jednog langobardskog plemića iz Barija po imenu Melus.¹² On je bio prognan od strane Vizantije, koja je u to vreme držala južnu Italiju, zbog dizanja ustanka. Melus je od Normana tražio pomoć i ubedio ih da će zajedno lako pobediti Romeje. Normani vrativši se u svoju domovinu počeli su da ubeđuju svoje rođake da pođu sa njima u Italiju.¹³ Nakon tog događaja, Normani nisu više dolazili samo kao hodočasnici, već i kao najamnici.

Dolaskom prvih najamnika u južnu Italiju počinje i prva faza njenog osvajanja od strane Normana. Situacija u južnoj Italiji je bila povoljna po normanske najamnike, jer su se u samoj Italiji sukobljavali interesi Vizantije, nezavisnih langobardskih država Kapue, Beneventa i Salerna, i Arabljeni koji su vladali Sicilijom.

Osvajanje zemlje je već uveliko bilo počelo kada je Robert Gviskar 1046. stigao u Italiju. Pre njega, tu su stigla njegova braća koja su postala grofovi Apulije.¹⁴ Kada je Robert došao u Apuliju, njegov brat Drogo, tada već grof Apulije, poverio mu je da osvoji Kalabriju. Negde u ovo vreme susreo se sa Žirardom od Buonalberga¹⁵, koji mu je predložio savez prilikom kog mu je obećao 200 konjanika za osvajanje Kalabrije, a zauzvrat Robert da oženi njegovu tetku Alberadu.¹⁶

⁷ G. Theotokis, *The Norman Campaigns in the Balkan, 1081-1108*, Boydell Press, 2014, 32.

⁸ G. Theotokis, *The Norman Campaigns in the Balkan, 1081-1108*, 32.

⁹ J.J.Norwich, *The Normans in the South*, Part I Chapter 1.

¹⁰ G. Theotokis, *The Norman Campaigns in the Balkan, 1081-1108*, 32-33.

¹¹ J.J.Norwich, *nav. delo*, Part I Chapter 1.

¹² *Isto*, Part I Chapter 1.

¹³ William of Apulia, *The Deeds of Robert Guiscard*, (Trans. G.A. Loud), University of Leeds, 2002, 4.

¹⁴ E. Van Houts, *The Normans in Europe*, Manchester University Press, 223.

¹⁵ Girard of Buonalbergo, Normanski lord sa posedima severno od Beneventa.

¹⁶ R.B.Yewdale, *Bohemond I, Prince of Antioch*, (PhD Thesis), Princeton University, 1917, 4.

Pretpostavlja se da se ovaj brak desio negde oko 1050.¹⁷ Iz ovog braka se rodio Boemund, čije je pravo ime bilo Mark.¹⁸ Tačan datum njegovog rođenja se ne zna, ali se pretpostavlja da se rodio između 1050. i 1058. godine kada se njegov otac razveo od njegove majke i ponovo oženio.¹⁹ Nadimak Boemund je dobio od oca po istoimenom divu, jer je Boemund kao dete bio krupan u odnosu na drugu decu.²⁰ Međutim, Robert se brzo razveo od Alberade usled bliskog krvnog srodstva, nakon čega se oženio Sikelgaitom, ćerkom Guimara gospodara Salerna.²¹ Period Boemundovog detinjstva nam je nepoznat. Nakon tih događaja, Boemund se prvi put u izvorima spominje 1079. kako komanduje jednim odredom vojnika Roberta Gviskara u borbi protiv pobunjenih Robertovih vazala.²² Robert 1081. godine kreće u rat protiv Vizantije. Sa sobom je poveo i svog sina Boemunda koji će u ovom ratu imati istaknutu ulogu.

1.3 Osvajanje južne Italije i uzrok rata sa Vizantijom

Robert je bio veoma jaka ličnost, inteligentna i lukava o čemu svedoče njegova postignuća kao i njegov nadimak Gviskar.²³ Vilijam iz Apulije kaže, da je njegovo lukavstvo bilo veće od Ciceronovog i Odisejevog.²⁴ Ana Komnina ga opisuje kao hrabrog ratnika, veoma lukavog i krupnog.²⁵ Imao je plavu kosu, široka ramena i oči iz kojih je bljuvala vatra.²⁶

Kada je Robert došao u Italiju, on je bio u senci svoje braće Droga i Hamfrija.²⁷ Otišao je u Kalabriju gde je započeo svoja osvajanja. Posebno se istakao u bici protiv pape Lava IX kod Čivitatea 1053.

Papa nije blagonaklono gledao na normanska osvajanja u južnoj Italiji i pokušao je da slomi njihovu moć. U tome nije uspeo i čak je bio i zarobljen.²⁸ Bitka kod Čivitatea bila je presudna za Normane, jer nakon nje, niko više nije dovodio u pitanje prava Normana u Italiji.²⁹ Četiri godine

¹⁷ R.B.Yewdale, *Bohemond I, Prince of Antioch*, 5.

¹⁸ Geoffrey Malaterra, *nav.delo*, 72.

¹⁹ R.B.Yewdale, *nav.delo*, 5.

²⁰ *Isto*, 5.

²¹ Geoffrey Malaterra, *nav.delo*, 72.

²² R.B.Yewdale, *nav.delo*, 8.

²³ Lukav, lisica.

²⁴ William of Apulia, *The Deeds of Robert Guiscard*, 19.

²⁵ Anna Comnena, *The Alexiad*, (Elizabeth A. S. Dawes), Ontario, 2000, 20.

²⁶ Anna Comnena, *The Alexiad*, 20.

²⁷ Grofovi Apulije: Drogo 1046-1051, Hamfri 1051-1057.

²⁸ Geoffrey Malaterra, *nav.delo*, 61 ; William of Apulia, *nav. delo*, 17-21.

²⁹ J.J.Norwich, *nav.delo*, Part I Chapter 8.

posle bitke Hamfri umire, a njegov naslednik na mestu grofa Apulije, postaje Robert, kao jedna od najmoćnijih figura u Italiji.

Robert, sada kao grof Apulije, teži da potčini čitavu južnu Italiju. Šizma 1054. između istočne i zapadne crkve dovela je do promene raspoloženja novog pape Nikole II prema Normanima. Papa je hteo da ih iskoristi kako bi proterali Grke iz južne Italije. Papa se zbog toga uputio u Melfi, gde je održan sinod na kome je Robert proglašen za vojvodu Apulije, Kalabrije i Sicilije. Zauzvrat on je položio zakletvu vernosti papi i obećao mu godišnji tribut.³⁰ Robert je nakon toga osvojio čitavu Kalabriju i Apuliju i proterao Romeje iz Italije. Uz njegovu pomoć, njegov mlađi brat Rožer počinje osvajanje Sicilije. Robertova i Rožerova slava i moć su postali nadaleko poznati.

S druge strane Jadrana, preko puta Robertovih teritorija, ležalo je Vizantijsko carstvo. Carstvo je bilo u veoma teškom položaju i predstavljalo je samo senku svoje nekadašnje veličine i moći. Turci su nakon bitke kod Mancikerta zauzeli skoro sve vizantijske posede u Maloj Aziji. Takođe, samu Vizantiju su krajem 1070.-ih potresali građanski ratovi i česte smene na prestolu. Kada se Robert ustremio na carstvo, Vizantija je bila na najnižoj tački moći od kada je postojala.

Nakon bitke kod Mancikerta i gubitka skoro čitave Male Azije dolazi do smene na prestolu Vizantije. Na presto dolazi Mihalo VII Duka (1071-1078). Car se za pomoć u borbi protiv Turaka obraća upravo Robertu. U tu svrhu šalje pisma sa predlozima u kojima nudi brak između njegovog brata i Robertove ćerke. Zauzvrat da se Robert i Normani stave u službu carstva i njegove odbrane. Robert ne samo što ne pristaje na ovu ponudu, nego ni ne odgovara na pisma. Tek kad je Mihailo promenio svoju ponudu i umesto brata ponudio svog novorođenog sina, Robert pristaje na savez. Verovatno ga je pomisao da će njegova ćerka sedeti na carskom prestolu naterala da se predomisli.³¹ Robert je poslao svoju ćerku u Konstantinopolj da tamo stasa za udaju. Ovaj ugovor je prekinut 1078. kada je prevratom na presto Vizantije došao Nićifor III Votanijat. Time je Robertova ćerka bila primorana da se zamonaši, kao i sam car Mihailo.

Robertu je ovo poslužilo kao jedan od izgovora za napad na Carstvo. Tada se u Apuliji pojavio i jedan Romej koji je tvrdio da je Mihailo VII. Došao je sa ciljem da traži pomoć od Roberta kako bi se vratio na presto. Tvrdio je da je zbačen sa prestola samo zbog toga što je hteo

³⁰ William of Apulia, *nav. delo*, 25.

³¹ J.J.Norwich, *nav.delu*, Part II Chapter 14.

sina da oženi sa Robertovom kćerkom.³² Od početka se znalo da se on lažno predstavljao. Naime u Robertovoj vojsci je bilo ljudi koji su služili u palati u Konstantinopolju i znali su kako car izgleda. Tvrđili su da on laže Roberta kako bi dobio poklone od njega. Roberta nije bilo briga da li je on pravi car ili ne, sve dok mu služi kao povod za rat, tako da se povodom ove teme nije izjašnjavao pred svojim ljudima.³³

Razloga zbog kojih se odlučio na rat protiv Vizantije je svakako bilo više. Vizantija možda nije bila prisutna fizički u Italiji, nakon njenog osvajanja, ali njena diplomatija svakako jeste. Ona je podsticala mnoge pobune protiv Roberta. Takođe, nakon što je osvojio južnu Italiju, on nije imao više zemlje da podeli svojim vazalima čiji se broj stalno povećavao. Robert je možda želeo i da zbrine svog prvorodenog sina, Boemunda. On je sve ostavio svom mlađem sinu Rožeru, dok Boemund, iako je bio stariji, nije dobio ništa. Postoji šansa da je Robert želeo da na drugoj strani Jadrana stvori za Boemunda jednu normansku kneževinu kojom bi on vladao i da na taj način utoli njegovu glad za zemljom.³⁴

1.4 Rat protiv Vizantije (1081. – 1085.)

Robert je sa svojom vojskom planirao da morskim putem iz Otranta pređe preko Jadrana i da napadne Drač.³⁵ Svoje posede u Italiji je ostavio svom sinu Rožeru kojeg je odredio za naslednika.³⁶ Pre nego što je krenuo, on šalje prethodnicu od 15 brodova pod vođstvom Boemunda sa zadatkom da zauzmu neke gradove koji bi bili baza za veliku Robertovu vojsku i rat protiv Vizantije.³⁷ Boemund prelazi sa svojim brodovima Jadran i uspešno osvaja Valonu, Orik i Kaninu.³⁸ Pokušava da osvoji Krf, ali ne uspeva zbog nedostatka vojnika te se povlači u Butrinto gde je sačekao Roberta.³⁹

³² Geoffrey Malaterra, *nav.delo*, 144.

³³ *Isto*, 145.

³⁴ G. Theotokis, *The Norman Campaigns in the Balkan, 1081-1108*, 143.

³⁵ U antici poznat kao Epidamnos, u zapadnoj Evropi kao Durazzo, a u Vizantiji kao Dirahijum.

³⁶ William of Apulia, *nav. delo*, 48 ; Anna Komnene, *nav. delo*, 68.

³⁷ Geoffrey Malaterra, *nav.delo*, 153.

³⁸ Anna Komnene, *nav. delo*, 27 ; Džofri Malatera tvrdi da je Robert osvojio Valonu i Kaninu kad je stigao. Geoffrey Malaterra, *nav.delo*, 154.

³⁹ J.J.Norwich, *nav.delo*, Part II Chapter 16 ; Džofri Malatera spominje da su brodovi nakon toga otišli kod Roberta i rekli mu da povede još veću vojsku. Geoffrey Malaterra, *nav.delo*, 153.

U proleće 1081.godine Robert je krenuo u svoj pohod.⁴⁰ Kada je stigao do Valone pridružili su mu se brodovi iz Dubrovnika sa kojima je osvojio Krf.⁴¹ Posle ovog uspešnog poduhvata odlučio se da osvoji Drač. Naime Drač je bio dobro utvrđen grad i najvažnija luka Ilirije. Takođe, od Drača je išao put *Via Egnatia* koji je vodio sve do Konstantinopolja. Sa njegovim osvajanjem Robert bi stekao sigurnu i utvrđenu bazu za svoj pohod kao i kontrolu Otrantskih vrata. Ključ njegovog pohoda bila je sigurna veza sa Italijom radi snabdevanja novim svežim trupama kao i namirnicama za vojsku. S obzirom da je grad bio dobro utvrđen i da je imao izlaz na more, Robert je podelio vojsku na dva dela. Boemundu je poverio jedan deo vojske sa ciljem da ide kopnenim putem do grada, dok će Robert sa drugim delom, ići pomorskim putem kako bi opseli grad sa svih strana.⁴² Na tom putu njega je pogodila snažna oluja u kojoj je izgubio veliki broj brodova, vojnika, sprava i opreme koje je spremio za opsadu, kao i hleb koji je bio namenjen vojnicima. Robertov život je bio ugrožen ali ga to nije zaustavilo da nakon kratkog oporavka krene da opседа grad.⁴³

Uoči Robertovog pohoda, u Vizantiji se desila još jedna smena na prestolu. Sa trona je zbačen car Nićifor III Votanijat i na njegovo mesto je došao Aleksije I Komnin (1081. - 1118.). Novi car se sada pripremao za odbranu carstva. Robert je bio upoznat sa ovim i znao je da je na presto došao sposoban i iskusan car.⁴⁴ Aleksije I Komnin, kada je saznao za Robertovu invaziju rešio je da se pripremi. Kada je došao na presto carstvo je bilo na vrhuncu svoje slabosti. U tom trenutku u Konstantinopolju je bilo samo 300 vojnika.⁴⁵ Kren vojske bio je izgubljen u bici kod Mancikerta pa je car morao da se osloni na najamnike i diplomatiju. Pre nego što je Robert stigao u Drač, car je uspeo da postavi svog šuraka Georgija Paleologa kao komandanta odbrane grada. Poslao je poziv širom carstva da mu je potrebna pomoć. Nakon Mancikerta vizantijska vojska se oslanjala na najamnike, pa je u svojim redovima imala i Turke, dojučerašnje protivnike. Na diplomatskom polju je učinio još više. Poslao je pisma Veneciji i nemačkom caru Hajnrihu IV (1056. - 1105.) da mu pomognu u njegovoj borbi protiv Roberta, kao i pisma Robertovim vazalima u Italiji sa ciljem da se pobune protiv njega.

⁴⁰ Wiliam Apulski tvrdi da je krenuo sa 50 brodova, William of Apulia, *nav. delo*, 48 ; Ana Komnina da je imao 150 brodova, Anna Komnene, *nav. delo*, 29. Što se tiče veličine vojske izvori se i tu ne slažu. Ana tvrdi da je Robertova vojska brojala 30000 vojnika, Orderic Vitalis 10000, a Malatera da je u vojsci bilo 1300 vitezova dok su ostatak vojske činili neiskusni slabo naoružani seljaci G. Theotokis, *The Norman Campaigns in the Balkan*, 1081-1108, 143.

⁴¹ J.J.Norwich, *nav.delo*, Part II Chapter 16 ; Malatera tvrdi da je prvo osvojen Krf pa Valona. Geoffrey Malaterra, *nav.delo*, 154.

⁴² Anna Komnene, *nav. delo*, 68.

⁴³ *Isto*, 68-69 ; William of Apulia, *nav. delo*, 49.

⁴⁴ Robert je pre nego sto je pošao iz Italije poslao grofa Radulfa u Konstantinopolj da traži zadovoljenje od Votanijata zbog svega što je zadesilo njegovu ćerku. Anna Komnene, *nav. delo*, 28-29.

⁴⁵ Anna Komnene, *nav. delo*, 64.

Opsada Drača nije bila laka za Roberta i njegove ljude. Georgije Paleolog je bio iskusan vojskovođa i dobro je branio grad.⁴⁶ Aleksije I je uspeo da se dogovori sa Venecijom i njena flota je došla u pomoć.⁴⁷ Kada je video venecijansku flotu Robert je odmah poslao grupu brodova na čelu sa Boemundom i lažnim carem Mihailom sa zadatkom da Venecijanci priznaju lažnog cara. U međuvremenu pala je noć i susret je bio ostavljen za sledeći dan. Ujutru se Boemund susreo sa Venecijancima. Oni ne samo što nisu hteli da priznaju cara nego su i uvredili Boemunda podsmevajući se njegovoj bradi. Boemund, isprovociran, ušao je u sukob i razvila se teška borba. Snažno se borio, ali u jednom trenutku Venecijanci su mu probušili brod i on je morao da se povuče kao i ostatak njegove vojske. Venecijanci to nisu dozvolili i pratili su ih do obale, iskrcali su se i nastavili borbu na tlu. Paleolog videvši šta se dešava izašao je iz grada da pruži podršku. Normani nadjačani moraju da se povuku, a Venecijanci koji su zgrabili većinu plena povlače se u Drač.⁴⁸

Nakon dolaska Venecijanske flote Robert se nalazio u teškom položaju. Komunikacije i snabdevanje sa Italijom mu je prekinuto i on ostaje odsečen na drugom kraju mora. Shvatio je da je sledeći sukob možda i presudan. Takođe, ispostavilo se da će i opsada Drača potrajati.⁴⁹ Uskoro je stigao i car Aleksije I Komnin sa svojom vojskom. Videvši kakva je situacija ispred grada, Aleksije I je rešio da se posavetuje sa svojim ljudima o tome šta da radi. Postojala su dva plana, prvi je da primeni Fabijevu⁵⁰ strategiju, odnosno da ne ulazi u odlučujuće sukobe već da čeka i onemogućava Normane da se snabdeju hranom i na taj način ih iscrpi. Drugi plan je bio da se upusti u otvorenu borbu.⁵¹ Aleksije I se odlučio za otvorenu bitku.

⁴⁶ Anna Komnene, *nav. delo*, 74-75.

⁴⁷ *Isto*, 71-72.

⁴⁸ *Isto*, 72 ; Malatera kaže da je sukob izbio odmah kad su se susreli sa Normanima. Borba je bila teška i polako je padala noć. Venecijanci traže primirje obećavajući da će se predati ujutru. Međutim ujutru su oni probili Normansku blokadu i ušli u luku Drača. Tu su proveli još jednu noć u pripremama nakon čega su se opet upustili u borbu. U toj borbi Venecijanci su koristili i grčku vatru. Sukob se završio tako što su se povukli i jedni i drugi. Geoffrey Malaterra, *nav. delo*, 155-157 ; Vilijam Apulski potvrđuje Malaterinu priču da je borba trajala 3 dana ali prema njemu Venecijanci su odneli pobjedu. William of Apulia, *nav. delo*, 50.

⁴⁹ Paleolog se pokazao kao opasan protivnik. Porušio je opsadne sprave koje je Robert napravio. Bio je ranjen i strelom u glavu ali ga to nije zaustavilo da nastavi da se bori, a kasnije i da učestvuje u bici koja je usledila. Anna Komnene, *nav. delo*, 74-75.

⁵⁰ Fabije Maksim Kuntaktor (280.pne.-203.pne.) Bio je rimski političar, vojskovođa i državnik. Poznat je po strategiji koju je primenio protiv Hanibala i koja je dobila ime po njemu.

⁵¹ Paleolog koji je pozvan iz grada zalagao se za Fabijevu strategiju dok su ostali uglavnom mladi oficiri bili za borbu. Anna Komnene, *nav. delo*, 75-76.

Noć pre borbe Robert je zapalio sve svoje brodove da bi njegovi vojnici shvatili da bežanje nije opcija i da zato daju sve od sebe.⁵² Borba je počela 18. oktobra 1081. godine ujutro. Boemund je komandovao desnim krilom, normanski grof Amiketas je bio na levom, a Robert je vodio sredinu.⁵³ Nasuprot njih je bila Vizantijska vojska sa varjaškom gardom⁵⁴ i carem Aleksijem I na čelu.⁵⁵ Nakon malo nadmudrivanja na početku bitke, levo krilo normanske vojske se zarilo u bok Varjaga, ali se oni nisu predavali. Normani ne samo da nisu mogli da ih probiju već su krenuli u povlačenje. Bitka je pretela da se pretvori u katastrofu za Normane, ali onda je na scenu stupila Sikelgaita, Robertova žena, i sa kopljem u ruci naterala je ljude nazad u bitku. Varjazi koji su pojurili za neprijateljem odmakli su se od vizantijske vojske, a potom su se i umorili. Robert, videvši ovo, poslao je jedan odred pešadije da se ustremi na njih. Varjazi umorni i pod teškim oklopom nisu uspeli da se odupru napadu i većina je bila pobijena. Deo je pokušao da nađe utočište u obližnjem svetilištu, ali ih je neprijatelj okružio i spalio svetilište zajedno sa njima.⁵⁶

Robert, na čelu konjice, je napao ostatak vizantijske vojske i potisnuo ih nazad. Vizantijska vojska se ubrzo raspala i razbežala. Car Aleksije I se hrabro borio i stajao je i dalje čvrsto na bojnopolju. Tada je video kako Turci napuštaju bitku, a Konstantin Bodin, vladar Duklje, koji je trebalo da mu pomogne, stajao je tokom cele bitke u oklopu sa vojskom. Bodin je čekao da vidi ko će izaći kao pobednik iz bitke kako bi mu se priklonio. Kada je video ishod borbe okrenuo se i napustio Aleksija I. Car videvši da su ga svi napustili povukao se sa bojišta. Robert je zauzeo carev logor i carski šator i trijumfovao nad vizantijskom vojskom.⁵⁷

Robert, nakon što je izvojevao veliku pobjedu, nastavio je da opседа Drač. Paleolog se nije vratio u grad posle bitke i grad nije imao snage da se odbrani. Na kraju ga je izdao Venecijanac Domeniko kome je Robert obećao ruku svoje bratanice.⁵⁸ Pošto je osvojio grad Robert je nastavio dalje da osvaja. Prodro je u unutrašnjost zemlje i osvojio Kastoriju. Nakon što se pročulo da je ovaj

⁵² Geoffrey Malaterra, *nav.delo*, 157 ; Anna Komnene, *nav. delo*, 76.

⁵³ Anna Komnene, *nav. delo*, 77. R.B. Yewdale, *nav.delo*, 15.

⁵⁴ Elitna jedinica Vizantijske vojske koju su činili Vikinzi, Angli, Saksonci a nekada i Normani.

⁵⁵ Anna Komnene, *nav. delo*, 77.

⁵⁶ *Isto*, 77-78 ; Geoffrey Malaterra, *nav.delo*, 157-158.

⁵⁷ Anna Komnene, *nav. delo*, 77-79 ; za detaljnju analizu bitke G. Theotokis, *The Norman Campaigns in the Balkan, 1081-1108*, 154-164.

⁵⁸ Geoffrey Malaterra, *nav.delo*, 158 ; William of Apulia, *nav. delo*, 54 ; Ana ne spominje Domenikovu izdaju. Anna Komnene, *nav. delo*, 82 ; Robert je osvojio Drač 21.febr 1082.

grad pao u njegove ruke sve ostale tvrđave su mu se predale.⁵⁹ Robert je bio sad na vrhuncu svoje ekspedicije.

S druge strane Aleksije Komnin je bio u teškoj situaciji. Ne samo da je izgubio veliku bitku već je u njoj stradao i veliki broj plemića.⁶⁰ Činilo se da se našao u bezizlaznoj situaciji. Nije imao vojsku, a finansije su bile u strašno lošem stanju. Da bi skupio novac za vojsku uzimao je carski nakit koji je pretapao u zlato, a potom je pristupio i konfiskaciji sakralnih predmeta iz crkava.⁶¹ Međutim, ono što je sačuvalo život carstvu, nije ni novac, ni vojska, već diplomatija.

Dok je Robert vodio kampanju u Vizantiji, sa druge strane mora u nevolju je zapao njegov sizeren papa Grgur VII (1073. - 1085.). Grgur VII je bio u borbi oko investiture sa Hajnrihom IV, nemačkim carem. Hajnrih IV je primio pismo od Aleksija I sa uputstvom da odmah napadne Lombardiju.⁶² On je napao Rim i opseo papu. Robert je bio u Kastoriji kad mu je stiglo pismo od pape. Odlučio je da ispuni zakletvu vernosti koju je davno položio i vratio se da mu pomogne. Pre nego što se vratio pozvao je i okupio sve svoje plemiće i oficire na sastanak. Pred njima, komandu nad čitavom vojskom i posedima koje je osvojio poverio je Boemundu Tarentskom.⁶³

Nakon toga Robert se vratio u Italiju da pomogne papi. Boemund je preuzeo komandu i krenuo u nova osvajanja. Skrenuo je na jugozapad gde je zauzeo Janjinu. Razlozi zbog kojih Boemund nije nastavio ka Solunu, koji je bio prvobitni plan normanske vojske, nisu poznati. Pretpostavlja se da je to uradio po očevom savetu u cilju da utvrdi i obezbedi osvojene posede i sačeka Robertov povratak. Takođe postoji mogućnost da je Boemund želeo da iskoristi nezadovoljstvo Vlaha koji su naseljavali ovo područje i da ih pridobije na svoju stranu.⁶⁴ Kada je osvojio Janjinu utvrdio je grad. Ispred samog grada izgradio je rovove, a nakon što je video da je citadela u lošem stanju popravio ju je i izgradio još jednu. U isto vreme njegova vojska je pljačkala okolinu.⁶⁵

⁵⁹ Geoffrey Malaterra, *nav. delo*, 159-160 ; Čini se da Ana osvajanje Kastorije pripisuje Boemundu. Anna Komnene, *nav. delo*, 89.

⁶⁰ Anna Komnene, *nav. delo*, 78.

⁶¹ *Isto*, 83-84.

⁶² *Isto* 85.

⁶³ Vilijam Apulski tvrdi da je Robert predao vojsku Boemundu i Brenu koji je verovatno bio njegov zamenik. William of Apulia, *nav. delo*, 55.

⁶⁴ G. Theotokis, *The Norman Campaigns in the Balkan*, 1081-1108, 168.

⁶⁵ Anna Komnene, *nav. delo*, 87.

Za to vreme car Aleksije primio je vest o Robertovom odlasku, te je sakupio vojsku i krenuo na Boemunda. Došlo je do borbe između dvojice vojskovođa, čije će sudbine biti isprepletane tokom čitavog Boemundovog života. Aleksije, nakon što je na teži način naučio koliko je jak juriš normanske konjice, u ovoj borbi menja taktiku. S obzirom da se plašio njihove konjice, on je u ovoj borbi uposlio kolica na koja je isturio koplja, a iza njih je sakrio pešadiju. Planirao je da kad konjica krene u juriš i stigne do njega, pešadija gurne i isturi kolica sa ciljem da razbije juriš njihove konjice.⁶⁶

Sa druge strane, Boemund pokazuje potencijal za odličnu vojničku karijeru. On je predvideo ovakvu taktiku Aleksija i nadmudrio ga je tako što je podelio vojsku na dva dela. Zaobišao je njegova kolica i napao oba boka careve vojske. Ovaj genijalan potez mu je obezbedio pobedu.⁶⁷ Aleksije se povukao i otišao u Ohrid, gde je sakupio novu vojsku najamnika i krenuo opet u susret Boemundu. Za to vreme Boemund maršira na jug da osvoji Artu.⁶⁸

Opet dolazi do njihovog susreta i borbe. Aleksije I je za ovu borbu pripremio novu brilijantnu taktiku. U večje pre borbe, na bojnopolju je postavio metalne šiljke, tamo gde je pretpostavio da će biti juriš Boemundove konjice. Plan je bio da se isprovocira normanska konjica da krene u juriš i naleti na šiljke, a potom da vizantijska konjica jaše kroz sredinu izbegavajući šiljke, da se podeli na dva dela i da se širi na desnu i levu stranu kako bi napala normanske bokove. Iza njih bi bili peltasti⁶⁹ koji bi pružali podršku konjici. Ovaj plan bi možda i uspeo da ga Boemund ujutro nije otkrio. S obzirom da je otkrio plan, Boemund još jednom pokazuje svoju vojnu inteligenciju i prilagođava taktiku trenutnoj situaciji. Zaštitio je bokove i spreman dočeka napad dok je centar ostavio da miruje, znajući da su šiljci na sredini bojnog polja. Aleksijeva najamnička vojska se opet pokazala nedorasla Boemundu i Normanima i on je opet pretrpeo poraz nakon koga se povukao u Konstantinopolj.⁷⁰

Boemund Tarentski, nakon još jedne slavne pobede, rešio je da dalje nastavi svoja osvajanja. Njegovi zapovednici osvajaju više gradova među kojima je i Skoplje, a on se odlučuje

⁶⁶ *Isto*, 87.

⁶⁷ *Isto*, 88.

⁶⁸ R.B.Yewdale, *nav.delo*, 18 ; Ana Komnina ne spominje da je Boemund krenuo ka Arti. Anna Komnene, *nav. delo*, 88.

⁶⁹ Vrsta lake pešadije koja je gađala kopljima

⁷⁰ Anna Komnene, *nav. delo*, 88-89. Malatera spominje da se neka bitka desila tokom opsade Arte. Geoffrey Malaterra, *nav.delo*, 170 ; Vilijam Apulski spominje samo dve bitke, kod Janjine i kod Larise. Vilijam navodi da je car u bici kod Janjine primenio i metalne šiljke i kolica sa kopljima. Verovatno je on spojio dve bitke u jednu. William of Apulia, *nav. delo*, 57 ; Ralf Bejli stavlja ovu bitku između bitke kod Janjine i kod Larise. R.B.Yewdale, *nav.delo*, 18.

da krene na jug. Pokušao je da osvoji Ohrid, ali nije uspeo i produžio je dalje. Na putu je opljačkao Veriju⁷¹, Serviju, Voden⁷² i Moglenu⁷³ sve dok nije stigao do Vardara i mesta Aspre Eklesija severozapadno od Soluna gde se zadržao tri meseca.⁷⁴ Tada se desila i jedna zavera u njegovoj vojsci. Tri plemića po imenu Puntēs (*Pounteses*), Vilijam i Renald su hteli da prebegnu caru. Puntēs je uspeo, dok su druga dvojica bila uhvaćena. Boemund je oslepeo Vilijama, a Renalda je poslao Robertu u Italiju koji ga je tamo oslepeo. Posle tri meseca povukao se u Kastoriju odakle je otišao da zauzme Larisu.⁷⁵

Na putu do Larise jedan deo Boemundove vojske je zauzeo Pelagoniju⁷⁶ dok je on stigao do Tri kale.⁷⁷ Drugi manji deo vojske je uspeo da osvoji i Cibiskus.⁷⁸ Boemund je od Tri kale sa celom vojskom stigao do Larise na dan svetog Đorđa kada je opseo grad.⁷⁹ Opsada je trajala šest meseci. Aleksije za to vreme nije mogao da se suprotstavi Boemundu jer se još oporavljao od prethodnog poraza. Napokon on je uspeo opet da sastavi vojsku najamnika i krenuo je da mu se suprotstavi.

Car Aleksije I opet prikazuje ratnu veštinu i primenjuje sasvim novu taktiku. Poučen prethodnim porazima i znajući da ima najamničku vojsku sa malim moralom sklonu bežanju, on je rešio da se ne upušta u otvorenu borbu sa Boemundom. Umesto toga on prepušta komandu nad glavnom vojskom svojim zapovednicima Nićiforu Melisenusu i Vasiliju Kurciju. Oni su trebali da jurišaju sa celom vojskom na Normane. Kada se zapovednici upuste u borbu trebalo je da krenu da beže. Jednom manjem odredu je naredio da se sakrije i da onda kad Normani pojure Melisanusa i Kurcija da izađe i gađa Normane sa strelama. Sve to sa ciljem da se uvede konfuzija u njihove redove i kako se ne bi saznalo gde je Aleksije I. Car je planirao da se sakrije i da onda, kad oni odmaknu sa borbom, on izađe sa svojim delom vojske i uništi Boemundov logor kod Larise. Pripreme za bitku je izveo dan pre i sakrio se. Ujutru Boemund i njegov zamenik Bren su videli Vizantijsku vojsku spremnu za borbu. Primetili su i carev barjak kao i konje sa carevim purpurnim sedlima. Boemund je podelio vojsku u dva dela. Poverio je jedan deo Brenu a zatim su krenuli u

⁷¹ Beroea

⁷² Edesa

⁷³ Almopia

⁷⁴ G. Theotokis, *The Norman Campaigns in the Balkan*, 1081-1108, 172.

⁷⁵ Anna Komnene, *nav. delo*, 89-90.

⁷⁶ Antička regija u Makedoniji.

⁷⁷ Anna Komnene, *nav. delo*, 90.

⁷⁸ *Isto*, 90 ; William of Apulia, *nav. delo*, 57.

⁷⁹ Anna Komnene, *nav. delo*, 90. Diskusija o tome kada se opsada tačno desila. G. Theotokis, *The Norman Campaigns in the Balkan*, 1081-1108, 173.

borbu frontalnim jurišem. Aleksijeva vojska se okrenula i počela da beži dok su se Boemund i Bren nesmotreno upustili u poturu.⁸⁰

Car videvši ovo izašao je iz zasede i jurnuo na normanski logor pred gradom. Tamo je pobio pešadiju koju je zatekao i pokupio plen. Onda je poslao Georgija Pira, svog najboljeg strelca, sa grupom vojnika da juri Brena da ga gađa strelama ali da se ne upušta u borbu prsa u prsa. Car je primetio da su Normani teško oklopljeni i da na konjima čine ubitačnu silu, ali da ako padnu sa konja oni nisu više tolika pretnja. U teškom oklopu nisu mogli lako da se kreću. Iz tih razloga naredio im je da isključivo gađaju konje, jer njihove strele teško mogu da probiju njihov oklop. Strelci su pobili Brenove konje i on je morao da se povuče. Bren je poslao tri vojnika da obaveste Boemunda. On je toliko odmakao, da Ana Komnina tvrdi da su ga našli na jednom ostrvu kako jede grožđe i hvali se kako je pobedio cara. Boemunda vest da nije pobednik već pobeđen sigurno nije obradovala. Uprkos tome on se ne predaje i vraća se ka Larisi. Kad je došao ispred grada odigrala se još jedna manja bitka. Boemund je naredio svojim vojnicima da siđu sa konja i da se bore jedan uz drugog, štit do štita.⁸¹ Došlo je do borbe ispred grada u kojoj je Boemund nadjačao neprijatelja ali tad su Romeji ubili njegovog barjaktara. To je unelo konfuziju u njegovu vojsku koja se potom razbežala. Boemund se povlači prvo u Trikalu, a potom u Kastoriju.⁸²

Za razliku od prve dve bitke gde je Boemund pokazao izuzetnu pronicljivost i gde je uspeo ne samo da pročita taktiku protivnika, nego i da se prilagodi njoj, u ovoj bici je pokazao baš suprotno. Bez razmisljanja je ušao u bitku i pratio protivnika. Car se u prve dve bitke pokazao kao inteligentan i nepredvidljiv protivnik. U svakoj je primenio drugu taktiku i zbog toga Boemund nije sebi smeo da dozvoli ovakvu nesmotrenost. To je verovatno rezultat njegove arogancije zato što je već dva puta pobedio cara u otvorenoj bici.

Aleksije I, međutim, nije još završio sa neprijateljem. Poslao je poruke normanskim plemićima da traže od Boemunda platu, a zauzvrat će im on dati razne poklone. Plemići su pritisli Boemunda da im isplati dugovanja za četiri godine ratovanja i on pod pritiskom odlazi u Valonu. Vojsku u Kastoriji je prepustio Brenu. Car je trijumfalno otišao u Konstantinopolj.⁸³

⁸⁰ Anna Komnene, *nav. delo*, 91-92.

⁸¹ Verovatno formacija falange.

⁸² *Isto*, 92-93 ; G. Theotokis, *The Norman Campaigns in the Balkan*, 1081-1108, 174-175.

⁸³ Anna Komnene, *nav. delo*, 93-94.

Iz carske prestonice u kojoj se pripremio za novi pohod car Aleksije je krenuo na Kastoriju koja je bila pod vođstvom Brena. Aleksije I je opseo grad zajedno sa Georgijem Paleologom. Kastorija je grad povezan sa jezerom koje se zvalo isto kao i sam grad. Aleksijev plan sastojao se u tome da on sa glavnim snagama opsedne grad i privuče pažnju Brena, a sa druge strane Paleolog u malim čamcima, sa jezera napadne grad. Normanima je pao moral kada su videli šta se dešava i ušli su u pregovore sa carem. Tražili su da postavi dva barjaka, jedan na putu za Valonu, a jedan blizu svetilišta svetog Đorđa. Onima koji se skupe pod prvim barjakom biće dozvoljen povratak kući i oni će zauzvrat položiti zakletvu da se više neće boriti protiv cara. Oni koji se skupe pod drugim barjakom će ući u carevu službu. Pregovori su bili uspešni, Bren i manji deo vojske je položio zakletvu i krenuo prvim putem, dok je većina prebegla caru.⁸⁴

Kada je Boemund čuo ove vesti, otišao je u Italiju kod Roberta gde ga je sreo u Salernu.⁸⁵ S obzirom da je Robert u Salernu bio u maju 1084. što je godinu dana kasnije, tačan datum Boemundovog odlaska se ne zna.⁸⁶ Na drugoj strani, Venecijanci koji su se u međuvremenu oporavili od borbe sa Normanima krenuli su da pokušaju da osvoje Drač. Oni su ušli u grad bez ikakvog otpora, ali citadelu nisu uspeli da osvoje. Zatim su prezimili i sledeće godine su zauzeli Krf, ali ni tu citadelu nisu mogli da osvoje.⁸⁷

Nakon svih ovih gubitaka Normani su bili skoro na početku. Za vreme Boemundovog ratovanja u Vizantiji, Robert je sređivao stvari u Italiji. Uspeo je da potčini pobunjene vazale u Apuliji, da natera nemačkog cara da se povuče i da spasi papu.⁸⁸ Pošto je uspešno završio svoj pohod u Italiji, rešio je opet da se vrati na čelo pohoda protiv Vizantije. Robert je sakupio ogromnu vojsku, i sa sobom poveo svoja dva sina Rožera i Gija.⁸⁹ Isplovio je sa 120 ratnih i mnogo transportnih brodova sa neophodnim namirnicama, konjima i oružjem.⁹⁰ Kao i prilikom prvog prelaska, kada je poslao Boemunda, Robert sada šalje prethodnicu na čelu sa Rožerom i Gijem da zauzmu Valonu. Valonu su Romeji ponovo zauzeli nakon Boemundovog prelaska u Italiju.

⁸⁴ *Isto*, 98-99; G. Theotokis, *The Norman Campaigns in the Balkan, 1081-1108*, 176.

⁸⁵ Ana jedina piše o njegovom odlasku u Italiju. Anna Komnene, *nav. delo*, 102 ; Malatera i Vilijam ne spominju da se Boemund vratio u Italiju.

⁸⁶ R.B.Yewdale, *nav.delo*, 22 ; G. Theotokis, *The Norman Campaigns in the Balkan, 1081-1108*, 176.

⁸⁷ William of Apulia, *nav. delo*, 58.

⁸⁸ Za Robertova dešavanja u Italiji Geoffrey Malaterra, *nav.delo*, 164-170 ; William of Apulia, *nav. delo*, 55-56, 59 ; J.J.Norwich, *nav.delo*, Part II Chapter 17.

⁸⁹ Anna Komnene, *nav. delo*, 102.

⁹⁰ William of Apulia, *nav. delo*, 59-60.

Sa sinovima se susreo u blizini Butrinta.⁹¹ Robert je u gradu ostavio sinove i otišao je da osvoji Krf. Tamo je našao udruženu flotu Venecije i Vizantije. Nakon više teških pomorskih bitaka Robert je uspeo da pobedi i da osvoji Krf.⁹² Činilo se da će se stvari opet okrenuti u Robertovu korist. Stacinirao se sa vojskom u Vonici da prezimi.⁹³ Tokom zime izbila je epidemija u njegovom logoru koja je pobila veliki broj vojnika. Sam Boemund je oboleo i morao je da se vrati u Italiju na lečenje.⁹⁴ Nakon njegovog odlaska, Robert šalje Rožera da osvoji Kefaloniju. Kasnije je i on krenuo da mu se pridruži. Na putu do tamo ga je uhvatila groznica sa kojom se borio šest dana ali bez uspeha.⁹⁵ Umro je 17. jula 1085. godine u 70.-oj godini života pored svoje žene Sikelgaite.⁹⁶ Smrt Roberta Gviskara je označila propast njegovog pohoda. Rožer je sada bio prinuđen da se vrati u Italiju. Morao je da obezbedi posede koje je nasledio od oca i zaštititi ih od svog brata Boemunda.

1.5 Boemundov život do I krstaškog pohoda

Rožer je nakon povratka u Italiju, uspeo uz pomoć svog strica Rožera, da ga Robertovi vazali priznaju za vojvodu u septembru 1085. godine⁹⁷ Boemund se zbog ovoga diže protiv brata. Zauzeo je grad Oriu i opljačkao okolinu Tarenta i Otranta. Rožer bi mu se suprotstavio, ali nije imao novca za rat. Morao je da se pomiri sa bratom. U ovoj nagodbi Rožer je morao da podeli sa bratom očevu teritoriju. Boemund je dobio Oriu, Tarent, Otranto i Galipolj zajedno sa njihovom okolinom.⁹⁸ Uz to, dobio je i zemlje svog rođaka Džofrija od Konverzana koje su obuhvatale Konverzano, Montepeloso, Polinjano, Monopoli i Brindizi.⁹⁹ Nažalost po Rožera, Boemund je nasledio Robertove osobine. Uvek je bio željan slave, novih podviga u stvaranju svoje države. Zbog ovoga će čitav period u južnoj Italiji biti obeležen njihovim sukobima.

Ubrzo nakon sklapanja primirja Boemund kreće opet u sukob sa bratom 1087. Njemu se u borbi protiv brata pridružuje i Rožerov vazal Mihera koji se u želji da proširi svoju moć stavlja u Boemundovu službu. Polaže zakletvu na vernost i predaje Boemundu Maidu kao i sve posede koje

⁹¹ Anna Komnene, *nav. delo*, 103.

⁹² *Isto*, 103-104 ; William of Apulia, *nav. delo*, 60-61.

⁹³ William of Apulia, *nav. delo*, 61 ; Anna Komnene, *nav. delo*, 104.

⁹⁴ William of Apulia, *nav. delo*, 61.

⁹⁵ *Isto*, 63 ; Anna Komnene, *nav. delo*, 104 ; Geoffrey Malaterra, *nav. delo*, 171.

⁹⁶ J.J.Norwich, *nav. delo*, Part II, Chapter 17.

⁹⁷ R.B.Yewdale, *nav. delo*, 25.

⁹⁸ Geoffrey Malaterra, *nav. delo*, 180.

⁹⁹ Geoffrey Malaterra, *nav. delo*, 180 ; G. Theotokis, *The Norman Campaigns in the Balkan, 1081-1108*, 185.

je njegov otac držao za vreme Roberta Gviskara.¹⁰⁰ Boemund zatim napada Kosencu u Kalabriji. Grad je zauzeo nakon što je stanovnicima grada obećao da će srušiti citadelu koju je sagradio Rožer i da on neće sagraditi novu.¹⁰¹ Na vest o Boemundovim akcijama Rožer skuplja vojsku i zajedno sa stricem kreće da se sukobi sa njim. Do borbe nije došlo, jer se Boemund povukao. Rožer je pokušao da pregovara, ali jedini rezultat je bio vraćanje vazala Mihere Rožeru, koji mu je vratio u posed Maidu.¹⁰² Sukob između braće je potrajao dve godine, nakon kojih su se ponovo pomirili. Rožer je opet izvukao deblji kraj i predao Maidu i Kosencu Boemundu kako bi ga umirio. Tada je došlo i do razmena teritorija. Naime Boemund je obećao stanovnicima Kosence da neće podizati novu tvrđavu, a to isto obećanje je dao i njegov brat Rožer stanovnicima Barija. Zbog toga su našli za shodno da razmene ova dva grada.¹⁰³ Ova razmena se desila krajem avgusta 1089. godine.¹⁰⁴ Ovim sukobom Boemund je još jednom dokazao nadmoćnost nad svojim bratom. Iz svakog sukoba sa njim on je dobio posede. Dobijanjem Barija, koji je bio trgovačka luka i najbogatiji grada Apulije, postao je ravan Rožeru u moći i posedu.¹⁰⁵

2. Boemund i I krstaški pohod

2.1 Boemund uzima krst

Papa Urban II je 27. novembra 1095. na saboru u Klermonu proklamovao krstaški pohod. Nakon Narodnog krstaškog rata koji je poveo Petar Pustinjak red je bio i na ugledne barone i grofove zapadne Evrope da uzmu oružje i krenu u borbu protiv muslimana zarad oslobođenja svete zemlje.

Boemunda, koji sada ima oko 40 godina, početak pohoda zatiče u južnoj Italiji. Grad Amalfi se pobunio protiv njegovog brata Rožera. Rožer je sakupio vojsku i pozvao u pomoć svog strica sa Sicilije, kao i Boemunda da mu pomognu da kazni stanovnike Amalfija.¹⁰⁶ Dok su oni opsedali grad, u njegovu okolinu su stigli krstaši koji su krenuli za Svetu Zemlju. Kada je

¹⁰⁰ Geoffrey Malaterra, *nav.delo*, 185.

¹⁰¹ *Isto*, 185.

¹⁰² *Isto*, 185.

¹⁰³ *Isto*, 186.

¹⁰⁴ R.B.Yewdale, *nav.delo*, 28.

¹⁰⁵ *Isto*, 28.

¹⁰⁶ Geoffrey Malaterra, *nav.delo*, 204.

Boemund saznao da su to krstaši, on je uzeo svoj plašt koji je isekao i napravio od njega krst. Taj prizor i događaj je bio toliko jak da su skoro svi vitezovi napustili opsadu grada i krenuli za njim, dok je Rožer ostao bez vojske i morao je da povuče opsadu.¹⁰⁷ Smatra se da je motiv koji je naterao Boemunda da se pridruži krstašima bila njegova glad za zemljom. Malatera navodi: *Boemund koji je prethodno izvršio invaziju na Romaniju u pratnji svog oca, uvek je tražio način da potčini taj region svom autoritetu.*¹⁰⁸ Ana Komnina kaže da je Boemund iskoristio krstaški rat kao masku za osvajanje Vizantije.¹⁰⁹ Verovatno je smatrao da pored svoga brata i strica nikada neće moći da potčini celu južnu Italiju i da mu je bolje da pokuša da uspostavi svoju državu na Levantu.¹¹⁰

2.2 Boemundov put do Konstantinopolja

Boemund nije bio jedini predvodnik krstaškog pohoda. Ostali predvodnici koji su krenuli u krstaški rat bili su: mlađi brat francuskog kralja Hugo od Vermondoa, Godfri Bujonski, Robert Flandrijski, brat engleskog kralja Robert Normandijski, Rajmond Tuluski, a sa njim i biskup Ademar Pijski, koji je bio neka vrsta duhovnog predvodnika ovog pohoda. Svako od njih je krenuo sa svojom vojskom ka Konstantinopolju. Car Aleksije I Komnin, nakon iskustva sa Narodnim krstaškim pohodom, pripremio se za dolazak krstaša. Plan je bio da ih što bezbolnije prevede u Malu Aziju. Planirao je da od njih traži zakletvu da će sve zemlje koje osvoje, a koje su ranije pripadale Vizantiji vratiti carstvu. Zauzvrat će ih tokom čitavog njihovog pohoda snabdevati potrebnim namirnicama i opremom.

Prvi koji je stigao bio je Hugo od Vermondoa. Njega je Aleksije lepo dočekaio i Hugo je položio zakletvu koju je on od njega tražio.¹¹¹ Godfri je bio sledeći, kada je stigao, naćuo je da je Aleksije I ogranićio Hugu slobodu kretanja. Godfri je to protumaćio kao akt neprijateljstva i poćeo je da pljaćka okolinu.¹¹² Ovo je pretilo da pređe u otvoren sukob, ali je nakon nekoliko pregovora i on položio zakletvu¹¹³ Boemund je bio sledeći koji je stigao u Konstantinopolj.

¹⁰⁷ *Isto*, 204 ; A.C.Krey, *The First Crusade*, Princeton University press, 1921, (Gesta Francorum), 62.

¹⁰⁸ Geoffrey Malaterra, *nav. delo*, 204.

¹⁰⁹ Anna Komnene, *nav. delo*. 178-179, 183. Treba imati u vidu da je Ana pisala 40 godina posle krstaškog pohoda.

¹¹⁰ S. Runciman, *A History of the Crusades, Vol.I*, Cambridge University Press, 1951, 154.

¹¹¹ S.Runciman, *A History of the Crusades I*, 142-145 ; Anna Komnene, *nav. delo*, 179-180.

¹¹² Albert od Ahena tvrdi da je dok je Godfri pljaćkao okolinu njemu stiglo pismo od Boemunda u kome je on tražio od Godfrija da ne ulazi u mir sa carem nego da saćeka njega i celu vojsku a zatim da ga napadnu i osvoje Vizantiju. A.C. Krey, *nav. delo*, (Albert.), 84.

¹¹³ S. Runciman, *nav. delo*, 145-154.

Nakon što se odlučio na pohod, Boemund se povukao na svoje posede gde je izvršio neophodne pripreme. O pripremama se gotovo ništa ne zna.¹¹⁴ Takođe, i broj njegovih vojnika nije poznat. Izgleda da mu se kod Amalfija pridružilo 500 vitezova.¹¹⁵ Ana Komnina tvrdi da je zbog nedovoljno novca njegova vojska bila mala.¹¹⁶ Sigurno je jedino da je od svih vođa najbrže sakupio vojsku, verovatno zbog svog vojnog iskustva koje je stekao u ratu sa Vizantijom.¹¹⁷ Sa sobom je poveo mnogo svojih rođaka, od kojih se najviše istakao njegov sestrić Tankred.¹¹⁸ Pre nego što je pošao zabranio je bilo kakvo podizanje utvrđenja na njegovoj teritoriji, dok je on odsutan.¹¹⁹

Boemund je krenuo u Vizantiju dobro poznatim pomorskim putem. Izgleda da je strepeo od dočeka Romeja s obzirom da su nedavno ratovali.¹²⁰ U stilu svog oca, Boemund je poslao prethodnicu, koja je trebala da ga sačeka na drugoj obali, a zatim je i on prešao, našavši se sa njom kod mesta Dropul.¹²¹ Tu je sazvaio sve koji su pošli i naredio im je da ne pljačkaju zemlju u koju su došli jer je to zemlja hrišćana.¹²² Odatle su produžili dalje do Kastorije. Kada su stigli u Kastoriju hteli su da kupe namirnice, ali lokalno stanovništvo nije htelo da im ih proda. Sećanja na rat bila su i dalje sveža i nisu mogli da poveruju da oni nisu došli da im razore zemlju. Oni, kako bi ih razuverili u to, uzeli su im stoku, konje, magarce - sve što su našli.¹²³

Put ih je nakon toga vodio do Vardara. Na tom putu im je bio i jedan grad u kojem su živeli Pavličani. Oni su bili smatrani jereticima i Boemundova vojska, koja je krenula u borbu protiv nevernika, našla je za shodno da spali čitav grad.¹²⁴ Nakon toga su stigli do reke gde je glavnina vojske prešla reku bez problema, ali ostalo je nešto vojnika na suprotnoj obali. Tada su ih napali Pečenezi koji su služili u vizantijskoj vojsci, kako bi ubrzala njihov prelazak. Boemundov sestrić Tankred je hrabro prešao reku i vratio nazad kako bi spasao ljude.¹²⁵ Većinu Pečenega je oterao, a neke je uspeo da zarobi. Kada je čuo da su oni samo izvršavali careva naređenja, Boemund ih je

¹¹⁴ R.B.Yewdale, *nav.del*o, 36.

¹¹⁵ *Isto*, 37.

¹¹⁶ Anna Komnene, *nav. delo*, 187-188.

¹¹⁷ K.M.Setton, M.W.Baldwin, *A History of the Crusades, Vol. I*, University of Wisconsin Press, 2006, 270.

¹¹⁸ A.C.Krey, *The First Crusade*, (Gesta Francorum), 62.

¹¹⁹ Ralph of Caen, *The Gesta Tancredi*, (trans. B.S.Bachrach and D.S. Bachrach), Ashgate, 2005, 23.

¹²⁰ Ralph of Caen, *The Gesta Tancredi*, 23.

¹²¹ A.C. Krey, *nav.del*o, (Gesta Francorum), 62.

¹²² *Isto*, 62.

¹²³ *Isto*, 63.

¹²⁴ *Isto*, 63.

¹²⁵ Ralph of Caen, *nav. delo*, 26-28 ; A.C. Krey, *nav.del*o, (Gesta Francorum), 63.

puštio jer nije hteo da ulazi u sukob sa njim.¹²⁶ Car tada šalje izaslanika da sprovede Boemundovu vojsku do Konstantinopolja.

Kako su prolazili putem nailazili su na gradove i njegova vojska je htela da opljačka i zauzme jedan grad koji im nije dozvolio ulaz. Boemund to nije dozvolio. Građani su mu pokazali zahvalnost kada su ujutru sa krstovima u ruci došli kod njega gde ih je on velikodušno primio.¹²⁷ Boemundova politika prijateljstva sa carem je išla dotle da je sklopio sporazum sa njegovim izaslanikom da vrati sve one životinje koje su ukrali. Ubrzo su stigli u Rusu gde je Boemund ostavio svoju vojsku pod vođstvom Tankreda i otišao da pregovara sa carem u Konstantinopolj.

Ne zna se koji motiv stoji iza njegove ljubaznosti prema Grcima koju je pokazao dok je putovao kroz Vizantiju. Ralf Bejli tvrdi da njegovo ponašanje dokazuje da su neistinite priče Alberta od Ahena o poslanstvu koje je poslao Godfriju sa predlogom o zajedničkom napadu na cara, kao i priča Ane Komnin da su krstaši krenuli sa ciljem da osvoje Konstantinopolj.¹²⁸ Ako je zaista Boemund poslao takvo poslanstvo Godfriju, a on ga je odbio, onda njegova politika može da se sagleda i iz drugog ugla. Godfrijevo odbijanje mu je ukazalo da verovatno neće imati podršku ostalih vođa i ako uzmemo da je istina da je imao malu vojsku, onda njegova politika i nije tako čudna. Bez podrške ostalih, sa malom vojskom, on nije mogao da vodi bilo kakav rat sa carem. Šta više verovatno se i plašio kako će ga car dočekati nakon što sazna za ovu ponudu.

U takvoj situaciji gledao je da izvuče najviše što je mogao za sebe. Praveći se da je došao u miru i štiteći lokalno stanovništvo od svoje vojske trudio se da stekne što bolju poziciju kod Aleksija I, a samim tim i kod drugih krstaških vođa. Albertovo svedočenje, većina istoričara uzima da je neistinito, čak i da jeste, prosto je neverovatno da Boemund nije ispitao raspoloženje nekog od krstaških vođa za napad na Vizantiju.

2.3 Boemund Tarentski i Aleksije I Komnin

Boemund Tarentski dolazi u Konstantinopolj 9. aprila 1097. godine¹²⁹ Car Aleksije koji je već završio sa Godfrijem i Hugom verovatno je najviše strepeo od njegovog dolaska. Rat je bio pre samo deset godina i sećanja na bitke su sigurno bila sveža. Car je primio Boemunda ljubazno ali sa

¹²⁶ A.C. Krey, *nav. delo*, (Gesta Francorum), 63 ; S. Runciman, *nav. delo*, 156.

¹²⁷ A.C. Krey, *nav. delo*, (Gesta Francorum), 63-64.

¹²⁸ R.B. Yewdale, *nav. delo*, 42.

¹²⁹ K.M. Setton, M.W. Baldwin, *A History of the Crusades I*, 286.

podozrenjem jer nije znao šta da očekuje od njega. Hteo je sa njim da se dogovori pre nego što dođu ostali. Plašio se da ako tu budu bile i ostale vođe, da Boemund može da utiče na njih, a to bi veoma loše bilo po njega i carstvo. Nakon razgovora gde su se prisetili njihovih borbi, Boemund je uverio cara da nema razloga za brigu. Car Aleksije je uvideo da će Boemund položiti zakletvu i ostavio je celu stvar za sutra nakon što se njegov gost odmori. Boemund se povukao u Kosmodion, gde je za njega bilo spremno prenoćište, uključujući i sto pun prekusne hrane. Kasnije su mu kuvari doneli sirovo meso raznih životinja. Rekli su mu da je hrana na stolu pripremljena na njihov način i da ako se njemu ne sviđa, može da pripremi hranu onako kao on to želi. Aleksije I je na ovaj način hteo da vidi da li postoji poverenje među njima i pretpostavio je šta će da se desi. Boemund je uzeo sirovo meso i naredio kuvarima da mu ga pripreme za jelo, dok je gotovu hranu darežljivo raspodelio svojim ljudima. Sutra se raspitao da li im se nešto desilo i kad je utvrdio da je sve bilo u redu priznao je da se setio njihovih čuvenih borbi i da se uplašio da će da ga car otruje. Nakon toga je učinio omaž caru, a on ga je nagradio sa velikim bogatstvom.¹³⁰ *Gesta Francorum* piše da mu je Aleksije I dao Antiohiju sa okolinom od 15 dana jahanja u dužini i širini, kako bi Boemunda nagovorio da položi zakletvu.¹³¹ Ralf Kaenski priča sličnu priču. On ne spominje Antiohiju, ali spominje da mu je Aleksije dao deo carstva sa istim razmerama kao u *Gesti Francorum*.¹³² Ralf Bejli smatra da je tvrdnja u *Gesti Francorum* nesumnjivo netačna.¹³³ Što se tiče tvrdnje Ralfa Kaenskog, treba imati u vidu da je glavni izvor za njegovu istoriju bio Tankred. On je kasnije bio regent kneževine Antiohije i još više je mrzeo Romeje od Boemunda.

Boemund je nakon položene zakletve tražio titulu Velikog Domestika Istoka. Ona bi mu omogućila da dođe na čelo pohoda i da sebi potčini ostale vođe i njihove vojske. Aleksije mu je odgovorio da sad nije trenutak, ali da će njegovim trudom i zalaganjem to vreme doći.¹³⁴ Nepoverenje između Aleksija I Komnina i Boemunda Tarentskog je bilo očito na šta i ukazuju priče o Boemundovom odbijanju da jede već pripremljenu vizantijsku hranu, kao i Aleksijevo odbijanje da Boemundu dodeli titulu komandanta svih istočnih snaga.

Nakon što je Boemund položio zakletvu, u Konstantinopolj stiže Rajmond grof Tuluza. On je bio prvi od svih vođa koji je uzeo krst i objavio da kreće u pohod. Bio je i jedini koji se lično konsultovao sa papom. Zbog toga je sebe smatrao za vođu pohoda iako ga niko zvanično nije

¹³⁰ Anna Komnene, *nav. delo*, 188-199.

¹³¹ A.C. Krey, *nav. delo*, (*Gesta Francorum*), 93.

¹³² Ralph of Caen, *nav. delo*, 32.

¹³³ R.B. Yewdale, *nav. delo*, 43.

¹³⁴ Anna Komnene, *nav. delo*, 189.

izabrao za tu poziciju.¹³⁵ Kada je stigao u Konstantinopolj odbio je da položi zakletvu. U palati je sreo Boemunda za koga se šušalo da će postati carski komandant. S obzirom da je on želeo da bude vođa pohoda nije mu padalo napamet da da omaž caru i tako sebe i svoju vojsku stavi pod Boemundovu kontrolu. Saopštio je caru da je on došao ovde da se bori za Boga i da je jedino On njegov sizeren. Ostavio je mogućnost za polaganje zakletve samo ako car predvodi vojsku. Car je odbio to pravdajući se da mora da brine o carstvu i da ne može da vodi pohod.¹³⁶

Ubrzo je stigla i vest da je Rajmondova vojska napadnuta od strane Romeja i pretilo je da će izbiti sukob sa carem. Car je objasnio da je Rajmondova vojska pljačkala okolinu i da je zato napadnuta. Aleksije I je obećao Rajmondu da će mu sve nadoknaditi, a kao zalog za to mu je ponudio Boemunda kao taoca. Rajmond, međutim nije hteo da se smiri i napao bi cara da se tu nisu umešale ostale vođe na čelu sa Boemundom. Nakon što je Boemund zapretio da će pomoći cara ako izbije rat sa Rajmondom, on se povukao i položio zakletvu, ali ne istu kao i svi drugi. Ovaj sukob Boemunda i Rajmonda Tuluskog je bio nagoveštaj njihovog budućeg sukoba. Rajmond nije učinio omaž već se samo zakleo da on i njegovi ljudi neće nikad ništa uraditi protiv cara. Car je ovo prihvatio.¹³⁷

Nakon toga su stigli Robert Flandrijski, Robert Normandijski i Stefan od Bloa koji su bez ikakvih problema učinili omaž caru Aleksiju. Sada kad su svi položili zakletve bili su spremni za rat protiv nevernika. Jedino je Tankred, Boemundov sestrić, sa još nekim plemićima izbegao polaganje zakletve i pobegao u Malu Aziju. Boemund se zakleo da će dovesti Tankreda caru da mu učini omaž.¹³⁸ Pre polaska krstaša iz Konstantinopolja Aleksije I je vođama pohoda dao savet, da ako Turci nakon bitke krenu da se povlače da ih krstaši ne jure kako ne bi upali u zamku.¹³⁹ Dok je vojska prelazila u Malu Aziju preko Bosfora, Boemund je ostao da se sa Aleksijem I u skladu sa carevom zakletvom prema njima dogovori za snabdevanje vojske.¹⁴⁰ Dogovor oko snabdevanja između Aleksija I i Boemunda Tarentskog ukazuje na to da je Boemund verovatno znao grčki jezik.¹⁴¹ Da li zbog toga ili zbog svog pređašnjeg iskustva sa Grcima, Boemund se već tada ističe među vođama krstaškog pohoda.

¹³⁵ S. Runciman, *nav. delo*, 159.

¹³⁶ *Isto*, 159.

¹³⁷ A.C. Krey, *nav. delo*, (Raymond), 97 ; A.C. Krey, *nav. delo*, (Gesta Francorum), 98.

¹³⁸ Ralph of Caen, *nav. delo*, 34.

¹³⁹ Anna Komnene, *nav. delo*, 189.

¹⁴⁰ A.C. Krey, *nav. delo*, (Gesta Francorum), 99.

¹⁴¹ J. Shepard, *When Greek meets Greek: Alexius Comnenus and Bohemond in 1097-98*, BMGS 12, 1988, 251.

2.4 Osvajanje Nikeje

Prelazak krstaša u Malu Aziju je bio u pravom trenutku. Turci su se međusobom sukobljavali i nisu imali potrebno jedinstvo da bi se suprotstavili krstašima. Prvi grad koji je krstašima stajao na putu bila je Nikeja. Ona je bila i prestonica sultanata Rum. Vojska koju su krstaši povelili na Nikeju bila je velika. Nakon što su se vojske, koje su predvodili vođe ovog pohoda, spojile pretpostavlja se da je bilo blizu 60000. vojnika.¹⁴²

Krstaši su prvo stigli do Nikomedije. Tu su utvrdili da je put neprohodan i morali su sami da ga naprave. Kod Nikomedije su našli veliki broj kostura koji su pripadali onima koji su godinu dana ranije učestvovali u pohodu Petra Pustinjaka.¹⁴³ Godfri Bujonski je preduzeo na sebe da probije put. On je poslao 3000 ljudi da očiste put do Nikeje, a zatim su uz put zaboli krstove kako bi ubuduće hodočasnici znali put.¹⁴⁴ Nakon toga su stigli do grada 6. maja 1097. godine.

Sultana u gradu nisu našli jer je on bio u pohodu na istoku. Grad je bio izuzetno utvrđen. Zidovi grada su bili četiri milje u dužini i imao je 240 kula.¹⁴⁵ Zbog toga su morali da pristupe opsadi. Međutim, došlo je do nestašice hrane. Nestašica je trajala dok Boemund nije stigao. Sa njim su došli i prodavci namirnica, pomorskim i kopnenim putem, pa su krstaši mogli sebe da snabdeju hranom i ostalim potrepštinama.¹⁴⁶ Boemund se zatim pridružio opsadi. Krstaši su se prilikom opsade podelili, kao što će i kasnije činiti. Svaki od njih je uzeo svoj deo zidina grada i počeo je opsadu. Turci u gradu su bili uplašeni videvši kolika sila je ispred grada. Odmah su poslali poruke ostalima da im priteknu u pomoć.¹⁴⁷

Rajmond Tuluski je kasnio i tek što je postavio logor turska vojska ih je napala. Napad je usledio baš sa Rajmondove strane i on se upustio u borbu. Turci su podelili svoje snage na dva dela. Cilj im je bio da jedan deo napadne Rajmonda i drži ga zauzetim, dok će drugi deo pokušati da prođe kroz kapiju i uđe u grad.¹⁴⁸ Rajmond i njegovi vojnici su se hrabro borili i uspeali su da osujete turski plan i naterali su ih na povlačenje. Sultan Kilič Arslan je u međuvremenu čuo šta se dešava i krenuo je sa velikom vojskom ka Nikeji. Kad je stigao, došlo je do teške borbe u kojoj su

¹⁴² J.France, *Victory in the East, A Military History of the First Crusade*, Cambridge University Press, 1997, 142.

¹⁴³ A.C. Krey, *nav.del*, (Fulcher.) 105.

¹⁴⁴ A.C. Krey, *nav.del*, (Gesta Francorum.), 101.

¹⁴⁵ S. Runciman, *nav. delo*, 178.

¹⁴⁶ A.C. Krey, *nav.del*, (Gesta Francorum.) 101.

¹⁴⁷ *Isto*, 101.

¹⁴⁸ A.C. Krey, *nav.del*, (Raymond.) 103.

krstaši prevagnuli i on je morao da se povuče.¹⁴⁹ Krstaši su onda krenuli da prave sprave za opsadu i pokušali su da osvoje grad. To im nije uspelo jer su zidine bile čvrste, a i vojska u njemu se dobro branila.¹⁵⁰ Pokušali su i da potkopaju zid i na taj način da prodru u grad, ali i to je bilo neuspešno. Ubrzo su krstaši shvatili da bi grad bio osvojen opsadom on mora da bude opsednut sa svih strana.

Jedan deo grada je izlazio na jezero preko kog su Turci unosili sve što je bilo potrebno posadi grada da izdrži opsadu. Krstaši su rešili da uključe u opsadu i cara Aleksija, jer im je njegova pomoć bila neophodna. Car nije uzeo učešće u ovom pohodu iz straha od krstaša iako je bio blizu Nikeje u Pelekanumu.¹⁵¹ Poslali su mu poruke da prebaci kopnenim putem brodove u jezero i da sa te strane pristupi opsadi. On je poslao jedan broj brodova na čelu sa Manojlom Butumijatom na jezero, dok je kao pomoć krstašima poslao i odred od 2000 vojnika, na čelu sa Taticijusom.¹⁵² Aleksije je ušao i u pregovore sa posadom grada. Sada kada su bili pritisnuti sa svih strana, vojnici u gradu su odlučili da je bolje da predaju grad njemu, u zamenu za amnestiju.¹⁵³ Aleksije je stanovnike grada pustio slobodno da idu, takođe nije dozvolio krstašima da opljačkaju grad. Iako im je to nadoknadio u poklonima koje im je dao, ovaj događaj je produbio nepoverenje između njega i krstaša.¹⁵⁴

2.5 Bitka kod Dorilejuma

Kada je Nikeja osvojena car Aleksije I je pozvao vođe pohoda kod njega u Pelekanum da ih nagradi. Cilj mu je bio da smanji njihovo nezadovoljstvo, kao i da natera na zakletvu one koji je još nisu položili.¹⁵⁵ Boemund je prvi pristao da se pridruži caru, a na njegov nagovor su došle i ostale vođe.¹⁵⁶ Svi su položili zakletvu osim Tankreda. Tankred se i dalje opirao pod izgovorom da on vernost duguje samo Boemundu. Nakon male rasprave, Boemund je prisilo Tankreda da položi

¹⁴⁹ Krstaši su Turcima koji su poginuli odsecali glave, neke glave su bacali u grad a neke su nabadali na koplja i paradirali sa njima. A.C. Krey, *nav.delo*, (Gesta Francorum.) 102.

¹⁵⁰ Kada bi neki vojnik pao blizu zidina, Turci u gradu su bacali konopce sa metalnim kukama i podizali njihova tela u grad. Onda bi skinuli sve što je vojnik imao na sebi i vraćali ga nazad. A.C. Krey, *nav.delo*, (Fulcher.) 105.

¹⁵¹ Anna Komnene, *nav. delo*, 190.

¹⁵² *Isto*, 193.

¹⁵³ *Isto*, 193-194.

¹⁵⁴ S. Runciman, *nav. delo*, 181.

¹⁵⁵ R.B.Yewdale, *nav.delo*, 46.

¹⁵⁶ Anna Komnene, *nav. delo*, 195.

zakletvu.¹⁵⁷ Na Boemundov nagovor ostale vođe dolaze kod Aleksija I, što ukazuje na to da je on zaista imao veliki uticaj na krstaše.

Boemund i ostale vođe sada nastavljaju svoj put kroz Malu Aziju. Sa njima je krenuo i odred vojnika na čelu sa Taticijusom sa zadatkom da od krstaša preuzima osvojene gradove u ime cara.¹⁵⁸ Posle nekoliko dana puta krstaši su podelili svoje snage na dve grupe. Razlog podele se ne zna. Pretpostavlja se da je to zbog lakšeg snabdevanja.¹⁵⁹ Jednu grupu je predvodio Boemund Tarentski i Robert Normandijski, a drugu Rajmond Tuluski i Godfri Bujonski.¹⁶⁰ Negde u dolini kod Dorilejuma Turci su napravili zasedu kroz koju su očekivali da će proći krstaši. Boemund je to saznao predveče 29. jula. Postavio je logor i zaštitio ga sa svih strana. Ujutru su ih dočekali Turci koje je predvodio sultan Kilič Arslan. Ustremili su se na njih proizvodeći ogromnu buku. Boemund se nije uplašio. Naredio je svim konjanicima da sjašu i da brzo postave logor u sredini kod močvare. Tu je smestio sve neborce koji su išli sa njima. Žene su pomagale borce donoseći im vodu. Turci su hteli da okruže Boemunda i ostale. Boemund je uvideo protivnikovu taktiku i naredio svojim borcima da se rašire što više mogu kako ih ne bi okružili. Poslao je glasnika po Rajmonda i ostale. Turski strelci na konjima su zasipali strelama vojnike. Otpozadi grupa turskih vojnika upada u logor kod močvare krade plen i masakrira ljude. Situacija se činila beznadežnom za Boemunda i krstaše. U međuvremenu, glasnik kojeg je poslao Boemund nalazi Rajmonda, Godfrija i ostale i saopštava im situaciju. Isprva oni ne veruju u to šta čuju, ali kad su se uverili da je stvar veoma ozbiljna kreću u pomoć. Turci nisu znali da tu nije bila čitava krstaška vojska. Bili su veoma iznenađeni kada se pojavila ova druga grupa. Oni nisu uspeli da spreče spajanje njihove vojske. Krstaške snage su se spojile i razvile bojni red. Sa leve na desnu stranu stajali su Boemund Tarentski, Robert Normandijski, Tankred, Rajmond Tuluski, Godfri Bujonski, Robert Flandrijski i Hugo od Vermondoa. Iza leđa Turcima, preko planina, došao je biskup Ademar Pijski. Ova slika je naterala Turke na povlačenje.¹⁶¹

¹⁵⁷ *Isto*, 195-196.

¹⁵⁸ *Isto*, 196.

¹⁵⁹ R.B.Yewdale, *nav.delo*, 48.

¹⁶⁰ A.C. Krey, *nav.delo*, (Gesta Francorum.), 113.

¹⁶¹ A.C. Krey, *nav.delo*, (Gesta Francorum.) 113-116 ; A.C. Krey, *nav.delo*, (Fulcher.) 116-118 ; S. Runciman, *nav.delo*, 184-186.

2.6 Put do Antiohije

Krstaši su posle Dorilejuma nastavili da jure Turke koji su bežali pred njima. Jureći na konjima, Turci su išli od grada do grada i širili vest kako su pobedili krstaše i tražili dozvolu da uđu u grad. Čim bi ušli pokrali bi svo zlato, srebro, konje i magarce, uništili bi grad, rezerve hrane i vode i otišli dalje. Taktika koju su primenili Turci je urodila plodom jer je krstašku vojsku uhvatila velika glad i žeđ.¹⁶² Nakon što su prošli Ikonijum, stigli su do Herakleje gde su naišli na turski garnizon.¹⁶³ Boemud ih je odmah najurio. Nakon što su Turci pobjegli krstaši su rešili da se odmore pre nego što nastave put. Tu ih napuštaju Godfrijev brat Baldwin Bujonski i Tankred koji su se zaputili u Tarsus.¹⁶⁴

Ralf Bejli smatra da je Tankredov odlazak u Kilikiju prvi definitivni dokaz da je Boemund imao planove da uzme za sebe Antiohiju. Tankred je trebao da obezbedi važne strateške tačke u Kilikiji i severnoj Siriji koje će biti delovi buduće Boemundove države.¹⁶⁵ Međutim postoji naznaka da odnos među njima nije bio baš najsajjniji. Tankred je bio ozbiljno uznemiren zbog zakletve koju je položio Aleksiju I Komninu, zakletve na koju ga je naterao upravo Boemund.¹⁶⁶ Kada je Boemund sklopio dogovor sa Firuzom o predaji Antiohije on je saopštio svima svoj plan osim Tankredu. Tankred mu je i to zamerio.¹⁶⁷ Kasnije kad je Boemund uzeo Antiohiju za sebe Tankred nije ostao sa svojim ujakom već je krenuo sa njegovim suparnikom Rajmondom Tuluskim ka Jerusalimu.¹⁶⁸ I konačno kada je Boemund pao u zarobljeništvo Tankred je postao regent Antiohije i ništa nije učinio da sakupi otkup za svog ujaka.¹⁶⁹ Tankred je bio pravi Norman mlad, ambiciozan, željan zemlje i moći i njegovo skretanje ka Kilikiji je verovatno bio znak njegove želje da uspostavi svoju državu na istoku.

Glavnina vojske je dalje nastavila kroz jermenske kneževine. Bili su nedaleko od Antiohije kad je Rajmond Tuluski čuo da je grad nebranjen. Rajmond je odmah poslao odred vojnika da zauzme grad ali ispostavilo se da je glasina bila lažna. Uskoro je stigla i cela vojska kojoj se pridružio Tankred. Krstaši su stigli pred grad u oktobru i postavilo se pitanje da li opsedati grad ili ne. Jedni su bili za to da se sačeka sledeća godina, a sa njom i car sa vojskom kao i pojačanje iz

¹⁶² A.C. Krey, *nav. delo*, (Gesta Francorum.), 118-119 ; A.C. Krey, *nav. delo*, (Fulcher.) 119-120.

¹⁶³ A.C. Krey, *nav. delo*, (Gesta Francorum.), (Fulcher.) 119.

¹⁶⁴ A.C. Krey, *nav. delo*, (Gesta Francorum.) 121. A.C. Krey, *nav. delo*, (Fulcher.) 121.

¹⁶⁵ R.B. Yewdale, *nav. delo*, 49.

¹⁶⁶ Ralph of Caen, *nav. delo*, 34-36.

¹⁶⁷ Isto, 94.

¹⁶⁸ S. Runciman, *nav. delo*, 262.

¹⁶⁹ Ralph of Caen, *nav. delo*, 163-164.

Francuske, dok su drugi, među kojima je bio Rajmond Tuluski, bili za to da se sa opsadom krene odmah. Krstaši su na kraju odlučili da ne čekajući nikog odmah pristupe opsadi.¹⁷⁰

2.7 Opsada Antiohije

Antiohija je bila stari antički grad iz III. veka p.n.e.. Tokom Rimskog carstva bio je najvažniji grad u istočnom delu carstva. U gradu se nalazila i jedna od pet hrišćanskih patrijaršija. U muslimanske ruke je pao prvi put u VII. veku tokom arabijske ekspanzije. U Romejske ruke grad je vraćen 969. godine. Posle bitke kod Mancikerta 1071. godine, vojno prisustvo Vizantije je izbrisano na istoku i Sirija i Mala Azija su prepušteni Seldžucima koji grad osvajaju 1085. godine. Grad je bio veoma utvrđen. Ležao je na obali reke Oront. Bio je dugačak dve milje, sa jakim zidovima i nebrojeno kula. Rajmond od Agijea, koji je učestvovao u opsadi, pisao je da je grad toliko utvrđen da se ne plaši napada bilo koje opsadne sprave, niti bilo kog napada ljudi, pa čak iako se svi ljudi na svetu skupe da ga napadnu.¹⁷¹

S obzirom da je grad bio samo četrnaest godina u turskim rukama, pre nego što su krstaši došli, u njemu je bilo i hrišćana. Turci su za upravnika grada postavili Jagi Sijana koji je i dočekao krstaše kada su oni stigli ispred Antiohije. Jagijev gospodar je bio Ridvan iz Alepa. Jagi Sijan nije bio baš primeran vazal s obzirom da je šurovao sa Ridvanovim bratom Dukakom, gospodarom Damaska. U trenutku kada su krstaši stigli, interesi dva brata su se sudarali u Siriji.

Krstaši su pristupili opsadi 21. oktobra 1097. godine. Opseli su tri kapije na severoistočnom delu grada.¹⁷² Grad je na jugoistoku štitila planina. Sa juga krstaši nisu imali mogućnosti da priđu, jer nisu mogli da pređu reku. Na toj strani ona je tekla baš pored zidina grada. Boemund je postavio logor sa istočne strane, nasuprot kapije Sv Pavla, Rajmond nasuprot kapije Psa, a Godfri nasuprot kapije Vojvode.¹⁷³ Jagi Sijan je odmah poslao poruke vladarima Alepa, Damaska i Mosula da mu dođu u pomoć. Takođe, bio je u kontaktu sa svojim garnizonom u Haremu, istočno od Boemundovog logora, sa kojim je nameravao da preseče bilo kakve operacije koje bi krstaši hteli da izvrše van svog logora.¹⁷⁴ I jedni i drugi imali su svoje špijune koji su bili upoznati sa stanjem u

¹⁷⁰ A.C. Krey, *nav. delo*, (Raymond.), 124.

¹⁷¹ A.C. Krey, *nav. delo*, (Raymond.), 127.

¹⁷² A.C. Krey, *nav. delo*, (Gesta Francorum.), 125.

¹⁷³ Ovo su imena kapija S. Runciman, *nav. delo*, 217.

¹⁷⁴ K.M.Setton, M.W.Baldwin, *nav. delo*, 311.

redovima neprijatelja. Jagi Sijan, kada je saznao da krstaši ne planiraju opšti napad na grad, krenuo je da šalje male grupe vojnika da napdaju krstaše ispred grada.

Krstaši su u međuvremenu saznali za garnizon u Haremu. Posle napada Turaka na krstašku izvidnicu, Boemund se digao na oružje i pobedio ih. Nakon toga je održan savet vođa, gde je odlučeno da se podigne jedna kula na planini iznad Boemundovog logora kako bi se lakše kontrolisala okolina.¹⁷⁵

Kada su stigli krstaši zaključili su da je okolina Antiohije bogata sa hranom, ali posle dva meseca opsade hrana je ponestajala. Povodom ovog problema održan je sastanak na kojem su Boemund Tarentski i Robert Flandrijski izabrani da idu da pronađu hranu.¹⁷⁶ Plan je bio da Boemund i Robert uzmu deo vojske i krenu u potragu, a da Rajmond Tuluski i Ademar Pijski ostanu u logoru.

Jagi Sijan je saznao da mu u pomoć dolazi Dukak iz Damaska. Sad kad su Robert i Boemund otišli u potragu za hranom činilo se da mu sve ide na ruku. Jagi Sijan je odmah organizovao napad preko mosta sa jugozapadne strane grada. Rajmond Tuluski iako iznenađen, brzo je reagovao i vratio napadače u grad.¹⁷⁷ S druge strane, Boemund i Robert umesto hrane našli su Dukaka i njegovu vojsku. Robert, koji je bio ispred Boemunda, upustio se odmah u borbu. Turaka je bilo mnogo i pretilo je da će ga opkoliti, ali Boemund je to predvideo i ostao pozadi. U pravi čas se pridružuje borbi i Turci su morali da beže.¹⁷⁸ Borba je bila teška i za jedne i za druge. Da li zbog toga što su krstaši izgubili dosta vojnika ili zato što su slušali savet vizantijskog cara, nisu nastavili da prate protivnika i vratili su se u logor sa nedovoljno hrane.

Glad je uzimala sve više maha. Ljudi su umirali i neki su rešili da napuste ovaj pohod. Jedne noći u begu su uhvaćeni Petar Pustinjak i Gijom Drvodolja. Tankred ih je ulovio i vratio nazad. Gij je zbog toga morao celu noć da stoji u Boemundovom logoru. Ujutro, Boemund mu je progledao kroz prste, ali će mu Gijom to vratiti tako što će kasnije ponovo da pobjegne.¹⁷⁹ Nakon toga i carev predstavnik Taticijus napušta logor. Razlog njegovog odlaska varira od izvora do izvora.

¹⁷⁵ A.C. Krey, *nav.delo*, (Gesta Francorum.) 126.

¹⁷⁶ *Isto*, 133.

¹⁷⁷ K.M.Setton, M.W.Baldwin, *nav. delo*, 311.

¹⁷⁸ A.C. Krey, *nav.delo*, (Raymond.), 135-136 ; K.M.Setton, M.W.Baldwin, *nav. delo*, 312.

¹⁷⁹ A.C. Krey, *nav.delo*, (Gesta Francorum.), 136-137 ; Ralf spominje da je umesto Petra Pustinjaka pokušao da pobjegne Gij Crveni. Ralph of Caen, *nav. delo*, 86.

Gesta Francorum piše, da se Taticijus uplašio kada je čuo da dolazi još jedna turska vojska u pomoć Jagi Sijanu i da je ostavio većinu svojih stvari pod izgovorom da ide po pomoć, a zatim je pobjegao.¹⁸⁰

Ana Komnina priča da je pravi razlog bio drugačije prirode. Boemund je sklopio dogovor o predaji grada sa jednim Jermeninom koji je čuvao jednu kulu Antiohije. Onda je jednog dana Boemund prišao Taticijusu i obavestio ga da među krstašima kruži priča da je car podstakao Turke da pošalju vojsku i da zbog toga ostale vođe spremaju zaveru da ga ubiju. Taticijus uplašen, ostavio je svoje stvari, kako bi ubedio krstaše da će se zaista vratiti i pobjegao na Kipar.¹⁸¹ Ovo je bio Boemundov plan u cilju da ga se otarasi i da on zauzme Antiohiju. Izdaja Taticijusa kao predstavnika cara je bila i izdaja samog cara, što je za Boemunda značilo da pod izgovorom careve izdaje zanemari zakletvu koju mu je položio.¹⁸²

Prema Rajmondu od Agijeja, Boemund je prvi hteo da napusti opsadu pod izgovorom da nema više sredstava da bi ostao. Sve vođe, osim Rajmonda, su onda obećale Antiohiju Boemundu i da neće napustiti opsadu narednih sedam godina. Što se Taticijusa tiče, on je predložio da se svi oni povuku u obližnje gradove i da onda s vremena na vreme napadaju grad i Turke koji hoće da izađu iz grada. Rajmond Tuluski je zbog toga okupio vitezove i platio im da ne napuste opsadu. Taticijus je onda pustio glasinu da careva vojska dolazi i pod izgovorom da ide da se susretne sa njom napušta opsadu. Pre nego što je otišao, Taticijus je predao tri grada Boemundu: Tars, Mamistru i Adanu.¹⁸³

Ralf Bejli navodi, da Ana Komnina i Rajmond od Agijeja imaju greške u hronologiji. Ana datira dogovor Boemunda sa Jermeninom par meseci ranije nego što se on desio, a Rajmond ranije datira obećanje predaje grada Boemundu od strane vođa. Između ostalog zbog ovoga Bejli smatra da ni Anina, a ni Rajmondova priča nisu verodostojne. Bejli iz tih razloga odbacuje tvrdnje da je Boemund zaista krivac za Taticijusov odlazak. On tvrdi, da Boemund, ne samo što nije bio krivac za njegov odlazak, nego je on bio taj koji je garantovao za njegov povratak.¹⁸⁴ Stiven Ransiman veruje da je svedočanstvo Ane Komnin najverovatnije jer je njen glavni izvor bio Taticijus.¹⁸⁵

¹⁸⁰ A.C. Krey, *nav.delu*, (*Gesta Francorum.*), 137.

¹⁸¹ Anna Komnene, *nav. delu*, 197.

¹⁸² K.M.Setton, M.W.Baldwin, *nav. delu*, 314.

¹⁸³ A.C. Krey, *nav.delu*, (*Raymond.*), 138-140.

¹⁸⁴ R.B.Yewdale, *nav.delu*, 58-63.

¹⁸⁵ S. Runciman, *nav. delu*, 224-225.

Od svega je jedino sigurno da je Taticijus otišao, da je ostavio većinu svojih stvari i da su to krstaši shvatili kao kukavičluk i izdaju. U ovakvoj situaciji lako je uvideti da je Boemund najviše dobio njegovim odlaskom. Oslobođen predstavnika careve vlasti, on je sad zaista mogao da se nada da će uzeti Antiohiju za sebe. Treba imati u vidu i da je Boemund postao najistaknutiji vođa među krstašima. Da li je njegov odlazak samo sticaj okolnosti, ili zaista rezultat Boemundovog paklenog plana ostaje stvar rasprave. Sigurno je samo da mu je ovaj događaj između ostalih omogućio da kasnije zauzme grad i da pogazi zakletvu koju je dao caru Aleksiju.

Ka Antiohiji je krenula turska vojska na čelu sa Ridvanom, upravnikom Alepa. Oni su zauzeli Harem, mesto u kome je ranije bio garnizon Jagi Sijana. Krstaši, znajući šta se dešava, okupili su se da bi smislili plan za odbranu od Turaka. Boemund Tarentski opet preuzima glavnu ulogu i smišlja taktiku za narednu bitku. Evidentno je da je imao najveći ugled među krstašima kada su u pitanju vojne stvari. Glavni problem koji je trebalo rešiti bio je, kako u isto vreme pobediti vojsku koja nadolazi, a da se ne dozvoli garnizonu koji je u gradu, da im dođe iza leđa. Boemund je dao rešenje i predložio da ostave pešadiju ispred grada, a da svi konjanici krenu u susret Ridvanu iz Alepa. Tursku vojsku su uglavnom činili lako oklopljeni strelci na konjima i Boemund je znao da oni ne mogu da se nose sa jurišem krstaške konjice.

U toku noći, 700 konjanika se iskralo iz logora, kako ih ovi iz grada ne bi videli, a zatim su se zaputili prema Ridvanu. Napravili su zasedu među brdima, između reke i jezera. Ujutro su prvo krenuli izviđači kako bi izvidili gde se nalaze turske snage. Nalaze ih podeljene u dve grupe kako dolaze iz pravca reke. Boemund tada naređuje da svaki vođa organizuje zasebni borbeni red. Na taj način je formirano šest redova. Pet odlazi napred u susret neprijatelju, dok Boemund sa svojom redom ide iza njih. Teren je odgovarao krstaškim snagama jer se turska vojska nalazila između jezera i reke i nije mogla da se raširi i okruži neprijatelja. Konjica koja je išla napred udarila je jakim jurišem u Turke i onda krenula na povlačenje. Tada, na scenu stupa Boemund koji iz pozadine kreće sa svojim konjanicima i rastura Turke. Ovaj juriš je bio odlučujući i Turci videvši silinu krstaške konjice krenuli su da beže. Krstaši su nakon toga zauzeli i Harem i uzeli bogat plen.¹⁸⁶

Za to vreme vojska koja je ostala u logoru je vodila svoju bitku. Turci u gradu su приметili da su konjanici napustili logor i zato su izašli i napali krstaše ispred grada. Razvila se teška borba.

¹⁸⁶ A.C. Krey, *nav.delo*, (Gesta Francorum.), 137-139 ; A.C. Krey, *nav.delo*, (Raymond.), 141-142 ; S. Runciman, *nav.delo*, 225-226.

Konjica koja se popodne vratila u logor naterala je tursku vojsku na povlačenje ka gradu.¹⁸⁷ Napadi i zasede koje su Turci sprovodili iz grada činili su dosta štete krstašima i oni su rešili da konačno zaustave takve akcije. Problem je bio deo tvrđave na jugozapadu gde su postojale kapije koje krstaši nisu opseli. Kroz te kapije Turci su izlazili, prelazili reku preko mosta i napadali krstaše. Rajmond Tuluski je predložio da se ispred mosta izgradi kula kako bi konačno taj deo stavili pod kontrolu. Krstaši su prihvatili ovu ideju, ali nisu imali dovoljno materijala, kao ni zidara, da bi mogli da sagrađe kulu. U tom trenutku stižu vizantijski brodovi sa zalihama i neophodnim materijalima u luku Sveti Simeon blizu grada.¹⁸⁸

Boemund Tarentski i Rajmond Tuluski su rešili da odu do luke da pakupe materijal i zaštite ljude na putu do logora. Oni koji su ostali u logoru krenuli su da grade kulu. Turci su međutim izašli iz grada i rasterali ih. Posle dva dana, Boemund i Rajmond su bili na putu za logor kad ih je napao jedan odred vojnika koji je došao iz grada. Iznenadili su ih. Pobili su 300 njih, a nakon toga su se krstaši razbežali. Turci su uzeli sve zalihe, materijale i oružje koje su krstaši nosili iz luke u logor. Jagi Sijan je organizovao i napad na ljude u logoru kako bi omogućio grupi koja se vraća sa plenom da nesmetano uđe u grad. Godfri je taman krenuo u pomoć Boemundu i Rajmondu kada su se oni pojavili sa ostatkom svojih snaga. Ujedinjeni su rasterali Turke, a onda su na mostu sačekali grupu koja je išla sa plenom. Pobili su ih i vratili su plen. Mnogo Turaka je izginulo, kako od mača tako i od reke u koju su upali. Turci iz grada su izašli i sahranili one koji su pali u borbi. Sahrnili su ih u džamiji nasuprot gradske kapije, blizu mosta. Krstaši su sledeći dan saznali za to i došli su do džamije i iskopali sve leševe. Pokrali su sve u grobovima što je bilo, a njihove glave su odneli u logor kako bi prebrojali koliko su ih pobili. Prebrojali su 1500 turskih glava i to ne računajući one što su pali u reku. Ovo je bila ogromna pobeda za krstašku vojsku. Nakon toga, izgradili su i kulu, tamo gde su prvobitno hteli. Kula koja je izgrađena je poverena Rajmondu Tuluskom. Ostala je da se blokira samo još kapija preko puta džamije. Tu je igrađena kula koja je bila poverena Tankredu. Na ovaj način ceo grad je bio opkoljen.¹⁸⁹

Sada kada su konačno blokirali grad i kada je dolazilo proleće, krstaši su bili u boljoj poziciji u odnosu na Turke u gradu. Sa prolećem je došlo i lakše snabdevanje hranom, dok je

¹⁸⁷ A.C. Krey, *nav.delo*, (Gesta Francorum.), 137-139 ; A.C. Krey, *nav.delo*, (Raymond.), 141-142 ; S. Runciman, *nav.delo*, 225-226.

¹⁸⁸ A.C. Krey, *nav.delo*, (Gesta Francorum.), 144 ; A.C. Krey, *nav.delo*, (Raymond.), 147.

¹⁸⁹ A.C. Krey, *nav.delo*, (Gesta Francorum.), 144-146 ; A.C. Krey, *nav.delo*, (Raymond.), 147-151 ; S. Runciman, *nav.delo*, 226-228.

garnizon u gradu već polako posustajao i osećao težinu opsade. Sada više nisu mogli da dobijaju hranu van grada.

U martu u krstaški logor stižu poslanici fatimidskog kalifa iz Egipta. Arabljani iz Egipta su mrzeli Turke i hteli su da uđu u savez sa krstašima. Oni su hteli da se turska Sirija подели na dva dela. Krstaši bi uzeli severni deo, dok bi Egipćanima pripala Palestina. Krstaši na to nisu hteli da pristanu i do sporazuma nije došlo. Uprkos tome Egipćani upadaju i zauzimaju Palestinu uključujući i Jerusalim avgusta 1098.¹⁹⁰

Situacija u gradu je postala teška. Boemund je to rešio da iskoristi i ušao je u pregovore sa Firuzom, komandantom kule opsadenog grada.¹⁹¹ Firuz je rešio da izda grad i ušao je u pregovore sa Boemundom, jer je mislio da je on taj koji je glavni među krstašima. Boemundova slava je već bila velika nakon rata sa Vizantijom 1081. - 1085. Za vreme krstaškog pohoda ona se samo još više uvećala. Boemund mu je zauzvrat obećao razna bogatstva.¹⁹²

Boemund je sada napokon dobio priliku da dobije ono što je hteo od samog početka. Sa odsutnim Taticijusom i prilikom da on prvi uđe u grad, bio je na pragu stvaranja svoje države na istoku. On je imao najviše uticaja među vođama krstaša i kad su bile vojne stvari u pitanju najviše su se oslanjali na njega. Boemund zbog toga smišlja plan kako da izmanipuliše celu situaciju u svoju korist. Okupio je sve vođe i održao govor u kom im je ukazao na sve teškoće koje su prošli prilikom opsade, a onda je tražio da grad pripadne onom ko u njega uđe na bilo koji način. Sve vođe su ovo odbile jer su smatrale da su svi jednaki među njima.¹⁹³

Nedugo zatim, stižu glasine o velikoj turskoj vojsci koja dolazi u pomoć garnizonu u Antiohiji. Vođe sad menjaju mišljenje i pristaju na Boemundov predlog, sa tim da ako car Aleksije I dođe u pomoć kao što je obećao, Boemund da mu preda grad. Boemund je pristao i krenuo je u osvajanje. Odmah šalje pismo Firuzu u kom ga obaveštava da je došlo vreme za predaju. Firuz mu je odgovorio da je spreman i poslao mu sina kao taoca kako bi Boemund zaista bio siguran u njegove namere. Dogovorili su se da Boemund sledećeg dana napravi diverziju. Da krene sa vojskom da kao pljačka okolinu, a onda noću preko planine da dođe sa vojskom do kapije.

¹⁹⁰ K.M.Setton, M.W.Baldwin, *nav. delo*, 316.

¹⁹¹ Ralf Kaenski priča da je Firuz bio bogati Jermenin koji se prebacio u muslimansku veru kad su Turci osvojili grad. On je imao mnogo pšenice koju je koristio da prehrani svoju veliku porodicu. Međutim kad su krstaši blokirali čitav grad u gradu je zavladao glad. Jagi Sijan mu je zbog toga uzeo pola zaliha pšenice. Firuz zbog ovoga više nije mogao da prehrani celu porodicu i rešio je da izda grad. Ralph of Caen, *nav. delo*, 87.

¹⁹² Ralph of Caen, *nav. delo*, 88. R.B.Yewdale, *nav. delo*, 65.

¹⁹³ A.C. Krey, *nav. delo*, (Gesta Francorum.), 151 ; Ralph of Caen, *nav. delo*, 89-90.

Boemund je obavestio ostale vođe o ovom planu.¹⁹⁴ Zanimljivo je da svog nećaka Tankreda nije obavestio o ovome što će mu on veoma zameriti.¹⁹⁵

Bilo je sve po planu i pred zoru su stigli do kule, gde su ih sačekale merdevine. Odmah su krenuli da se penju. Međutim Firuz se uplašio kad je video da nema Boemunda i tražio je da se on popne. Boemund se zatim popeo sa ostalima. Kada su se popeli odmah su krenuli da zauzimaju druge kule. Merdevine su zatim pukle, ali tu je bila kapija koju su otvorili. Boemund je naredio da se njegov barjak postavi u centar grada. Grad se budi i shvata šta se dešava. Sa druge strane u krstaškom logoru krstaši se takođe bude. U početku niko nije bio siguran šta se dešava. Vojnici u logoru kad su videli Boemundov barjak jurnuli su u grad. Pobili su sve Turke osim onih koji su uspeali da pobjegnu. Turci koji su bili u citadeli videvši šta se dešava zatvorili su se u nju i citadelu krstaši nisu osvojili. Jagi Sijan je uspeo da pobjegne ali nije stigao daleko. U planinama su ga našli neki sirijski seljaci koji su ga ubili i njegovu glavu odneli Boemundu. Grad, izuzev citadele, osvojen je nakon osam meseci opsade 3. juna 1098. godine.¹⁹⁶

2.8 Bitka protiv Kerboge i pronalazak Svetog Koplja

Pre nego što je Antiohija osvojena, Jagi Sijan je poslao poruku Kerbogi, upravniku Mosula, da dođe u pomoć. Kerboga, nakon što je dobio dozvolu od kalifa u Bagdadu, sakupio je veliku vojsku i krenuo u rat.¹⁹⁷ Međutim, on je napravio krucijalnu grešku jer nije krenuo odmah ka Antiohiji već ka Edesi. U Edesi je Balduin Bujonski osnovao svoju kneževinu nakon što se odvojio od krstaške vojske. Kerboga je zato hteo prvo da osvoji Edesu, a zatim da se uputi ka Antiohiji. Edesa je ipak bila tvrd orah i nakon tri izgubljene nedelje u pokušaju da se ona osvoji Kerboga je odustao i krenuo ka Antiohiji. Zbog toga je zakasnio i došao je kad je grad već pao u ruke krstaša.

Kerboga 7. juna postavlja logor ispred zidina grada i počinje opsadu. Krstaši dolaze u nezavidan položaj. Velika turska vojska je sad ispred grada, a u samom gradu u citadeli su isto Turci. Krstaši su se plašili da ako izađu da se sukobe sa Turcima da će vojnici iz citadele da im zauzmu grad iza leđa. Kerboga je rešio da iskoristi citadelu i zauzme grad. Preko planine Turci su

¹⁹⁴ A.C. Krey, *nav.delu*, (Gesta Francorum.), 152.

¹⁹⁵ Ralph of Caen, *nav. delu*, 94.

¹⁹⁶ A.C. Krey, *nav.delu*, (Gesta Francorum.), 152-153 ; A.C. Krey, *nav.delu*, (Raymond.), 154-155.

¹⁹⁷ A.C. Krey, *nav.delu*, (Gesta Francorum.), 163.

došli do nje i započeta je krvava bitka koja ja trajala od jutra do mraka.¹⁹⁸ Krstaši su se na kraju nekako odbranili. Kako bi sprečili ovakve napade izgradili su zid i na taj način izolovali citadelu u kojoj su bili Turci. U ovakvim okolnostima situacija u gradu je sigurno izgledala beznadežno.

Pored toga što su krstaši bili pod opsadom, zavladao je i velika glad u gradu. Neki od krstaša su zbog toga pobjegli iz grada. Među njima je bio i Vilijam Grandmesnil koji je bio Boemundov zet.¹⁹⁹ Oni su otišli do luke Sveti Simeon i odatle se zaputili u Tarsus gde su se sreli sa Stefanom od Bloa koji se još ranije povukao zbog bolesti.²⁰⁰ Odatle su se zaputili nazad kroz Anatoliju. Kod Filomelijuma su sreli vizantijskog cara sa vojskom. Vizantija je povratila kontrolu nad zapadnom Anatolijom. Stefan od Bloa i ostali koji su pobjegli, obavestili su cara da je kasno za pomoć krstašima.²⁰¹ Tada stiže i Petar Alpski sa vestima da se sprema velika turska vojska da napadne cara Aleksija, pre nego što uopšte stigne do Antiohije. Aleksije usled ovakvih vesti nije smeo da se uputi ka Antiohiji, kako ne bi ugrozio samo carstvo i rešio je da se povuče. U njegovoj vojsci je bio i Boemundov brat Gij, koji se zalagao da se ipak pomogne krstašima, ali nije uspeo da ubedi cara. Grčka vojska se vratila nazad. Pri povratku je uništavala zemlju kako bi zaustavila Turke.²⁰² Krstaši ne znajući pod kakvim okolnostima se car povukao, ovaj njegov potez će protumačiti kao izdaju. Iz njihovog ugla, on ih je napustio kad im je najviše bio potreban.²⁰³ Ovo je najviše Boemundu išlo na ruku jer je nakon ovog događaja dobijanje Antiohije u svoj posed bilo veoma izvesno.²⁰⁴

Za to vreme u logoru, Boemund preuzima komandu nad odbranom grada.²⁰⁵ Opsada je nastavljena. Turci zamalo da zauzmu jednu kulu na jugozapadnom zidu, ali krstaši su uspeli da je sačuvaju. Boemund je bio primoran da sruši kuće blizu zida da bi mogao da manevriše sa vojskom.²⁰⁶ U ovakvim trenucima, krstašima je bilo potrebno čudo da bi se izvukli iz teške situacije i to se upravo dogodilo.

Pojavio se Petar Bartolomej, sluga u vojsci Rajmonda Tuluskog. On je tvrdio da je u proteklih par meseci imao vizije svetog Andreja u kojem mu on pokazuje gde je sakriveno sveto

¹⁹⁸ A.C. Krey, *nav.del*o, (Gesta Francorum.), 168 ; A.C. Krey, *nav.del*o, (Raymond.), 169.

¹⁹⁹ A.C. Krey, *nav.del*o, (Gesta Francorum.), 169.

²⁰⁰ K.M.Setton, M.W.Baldwin, *nav. del*o, 319.

²⁰¹ A.C. Krey, *nav.del*o, (Gesta Francorum.), 172.

²⁰² A.C. Krey, *nav.del*o, (Gesta Francorum.), 172-173.

²⁰³ K.M.Setton, M.W.Baldwin, *nav. del*o, 320.

²⁰⁴ *Isto*, 320.

²⁰⁵ A.C. Krey, *nav.del*o, (Raymond.), 173.

²⁰⁶ A.C. Krey, *nav.del*o, (Gesta Francorum.), 170 ; K.M.Setton, M.W.Baldwin, *nav. del*o, 320.

koplje. To je koplje legionara Longina kojim je proboo Isusa dok je on bio razapet.²⁰⁷ Bilo je skeptičnih krstaša među kojima je bio i Ademar Pijski, ali većina je poverovala Petru. Ubrzo su krenula nova čuda da se dešavaju. Pojavio se Stefan, sveštenik iz Rajmondove vojske, koji je tvrdio da je imao viziju Isusa Hrista koji mu je rekao da prenese krstašima da okaju svoje greje i da će ih on nagraditi u narednih pet dana. Stefan se zakleo da je to istina, a zatim su se i vođe zaklele da neće pobeći iz grada.²⁰⁸

U noći 14. juna, krstaši su videli meteor kako se spušta sa neba, a zatim se deli na tri dela i pada u logor turske vojske.²⁰⁹ Sutradan su krstaši rešili da ispitaju tvrdnje Petra Bartolomeja i da nađu sveto koplje. Uputili su se u crkvu svetog Petra da ga iskopaju. Bilo ih je dvanaest koji su kopali, uključujući među njima i Rajmonda Tuluskog, kao i Rajmonda od Agijea. Kopalo se od jutra do mraka ali bez uspeha. Kada je Petar video da ga nisu pronašli sam je skočio u rupu i krenuo da kopa i na kraju onaj koji je imao viziju pronašao je i vrh koplja koje je probolo Isusa. Svi su pali u oduševljenje. Veselje i radost se prolomilo gradom.²¹⁰ Ovo je ulilo snagu i nadu krstašima i sada uz božiju pomoć bili su spremni za borbu.

Krstaši 27. juna šalju Petra Pustinjaka i Herluina da pregovaraju sa Turcima. I jedni i drugi su tražili da se ovi drugi predaju, s tim što su krstaši nudili i da se izbegne krvoproliće. Predložili su da se ovaj sukob reši borbom između određenog broja najboljih krstaških i turskih vojnika.²¹¹ Turci su ovo odbili. Sutradan je bio dan za konačni obračun. Boemund kao glavnokomandujući je podelio vojsku u šest odreda. Prvi su predvodili Hugo od Vermondoa i Robert Flandrijski, drugi Godfri Bujonski, treći Robert Normandijski, četvrti Ademar Pijski u čijoj vojsci je Rajmond od Agijea nosio sveto koplje. Na čelu petog reda je bio Tankred, dok je šesti predvodio Boemund koji je ostao u pozadini. Boemund je verovatno smatrao da će Turci opet pokušati da okruže neprijatelja. U gradu, ispred citadele, je ostao Rajmond Tuluski koji je bio bolestan, kao i 200 vojnika sa zadatkom da motre na one koji su unutar citadele. Odredi su izlazili jedan za drugim, a sa njima su išli i sveštenici, monasi i biskupi sa krstovima, moleći se Gospodu za dobar ishod borbe. Kerboga ovo nije očekivao jer su mu doušnici rekli da krstaša nema mnogo i da su u lošem

²⁰⁷ A.C. Krey, *nav. delo*, (Gesta Francorum.), 174-176 ; A.C. Krey, *nav. delo*, (Raymond.), 176-179.

²⁰⁸ A.C. Krey, *nav. delo*, (Gesta Francorum.), 174 – 176 ; A.C. Krey, *nav. delo*, (Raymond.), 179-180.

²⁰⁹ A.C. Krey, *nav. delo*, (Raymond.), 180 ; K.M.Setton, M.W.Baldwin, *nav. delo*, 321.

²¹⁰ A.C. Krey, *nav. delo*, (Gesta Francorum.) 176 ; A.C. Krey, *nav. delo*, (Raymond.), 181.

²¹¹ Ralph of Caen, *nav. delo*, 103.

stanju, tako da nije stigao da reaguje dok cela vojska nije izašla napolje.²¹² Kada ih je video shvatio je da je teška borba pred njim. On je poslao glasnike krstašima sa predlogom da se 5 ili 10 Turaka bori sa podjednakim brojem vitezova i da pobednik nosi sve. Krstaši su ovo odbili.

Bitka je počela. Krstaši nošeni verom bili su nezaustavljivi. Turci su pokušali da ih opkole. Poslali su jedan odred da opkoli levo krilo, ali nisu uspeli, jer su krstaši formirali novi odred koji su poslali da im se suprotstavi. Uskoro je Turska vojska krenula da se osipa. Glavna prednost krstaša je bio njihov moral i zajednički cilj. Turska vojska sa druge strane to nije imala i emiri u Kerboginoj vojsci su krenuli da beže čim su stvari počele da se odvijaju suprotno onome što su oni očekivali. Uskoro Kerboga je video da svi beže pa je pobjegao i on. Turci u citadeli su videli da je Kerboga poražen i pristupili su pregovorima. Rajmond Tuluski je odmah poslao svoje barjaktare da preuzmu citadelu ali emir koji bio zadužen za odbranu citadele ga je odbio. Tražio je isključivo Boemundov barjak. Boemund stiže i daje svoj barjak, a zatim sklapa dogovor sa Turcima. Muslimani koji hoće da pređu u hrišćanstvo mogu da ostanu, ostali mogu bezbedno da napuste grad. Antiohija je konačno u potpunosti osvojena 28.juna 1098. godine.²¹³

2.9 Sukob između Boemunda i Rajmonda Tuluskog

Nakon što je grad osvojen postavilo se pitanje kome će on da pripadne. Poslato je pismo caru da dođe i da preuzme grad. Hugo od Vermondoa je sa pismom otišao u Konstantinopolj i nikad se više nije vratio.²¹⁴ Boemund Tarentski iako nije zvanično postao gospodar grada on se tako ponašao. Iz citadele je poterao vojnike ostalih vođa sa izgovorom da je obećao Turčinu od kog je preuzeo citadelu da će je on sam držati. A onda je počeo da traži i sve kapije i kule, koje su držali tuđi vojnici. Svi su pristali da mu ih predaju, osim Rajmonda Tuluskog.²¹⁵ Takođe je 14. jula dao Đenovljanima određene povlastice u gradu.²¹⁶ Boemund je smatrao da njemu pripada grad, jer je njegovom zaslugom i osvojen. On je bio taj koji je u najvećoj meri vodio bitke, on je bio taj koji je zauzeo grad svojim lukavstvom, on je bio taj kome se citadela predala. Takođe, ostale vođe su mu obećale grad. Međutim Rajmond Tuluski i Ademar Pijski nisu tako mislili. Oni su se zalagali za to

²¹² Rajmond od Agijea priča da je dok su krstaši izlazili iz grada Kerboga igrao šah u svom šatoru. A.C. Krey, *nav.delo*, (Raymond.), 187.

²¹³ A.C. Krey, *nav.delo*, (Gesta Francorum.),182-185 ; A.C. Krey, *nav.delo*, (Raymond.), 186-189 ; K.M.Setton, M.W.Baldwin, *nav. delo*, 322-324.

²¹⁴ A.C. Krey, *nav.delo*, (Gesta Francorum.) 196.

²¹⁵ A.C. Krey, *nav.delo*, (Raymond.), 198.

²¹⁶ R.B.Yewdale, *nav.delo*, 73.

da grad treba da pripadne caru, a ne Boemundu, jer su caru položili zakletvu. Rajmond Tuluski se još od od samog početka sukobljavao sa Boemundom. Od početka je bio ljubomoran na Boemunda i njegovo vodstvo. Najsvežiji sukob je bio oko pronalaska svetog koplja.²¹⁷ Boemund je smatrao da je koplje lažno, dok je Rajmond Tuluski, čiji je čovek našao koplje, tvrdio da je koplje pravo. Ubrzo zatim je umro i Ademar Pijski, duhovni vođa i glavna koheziona snaga ovog pohoda.²¹⁸ Njegova smrt će dovesti do pogoršanja odnosa između Boemunda i Rajmonda.

Krstaši su odlučili da se do novembra sačeka sa polaskom ka Jerusalimu, zbog toga što je leto i snabdevanje vodom bi bilo teško. Nakon ove odluke svako je otišao svojim putem. Boemund je proveo to vreme u Kilikiji.²¹⁹ U septembru su krstaši poslali poruku papi Urbanu II da dođe u Antohiju i da preuzme pohod i da ih oslobodi zakletve koju su položili caru.²²⁰ Boemund je u pismu prvi naveden i u jednom delu govori u prvom licu. To pokazuje koliki uticaj je imao među krstaškim vođama.²²¹

U novembru krstaši su se opet sastali kako bi razmotrili pitanje Antiohije i pohoda ka Jerusalimu. Car nije došao da preuzme grad. Vođe su se često sastajale u crkvi svetog Petra kako bi napravile dogovor kome će grad da pripadne. Boemund je tražio da se ispoštuje ono što su mu vođe obećale. Rajmond Tuluski nije hteo. Insistirao je i dalje na tome da su položili zakletvu caru. On je podsetio Boemunda, da je na njegov nagovor, on sam položio zakletvu koju sada traži od njega da pogazi.²²² Godfri i ostale vođe su bili između dve vatre. Bili su na Boemundovoj strani, ali nisu hteli da se izjasne zbog toga što su se plašili da će njihova odluka ugroziti sam pohod, kao i da će biti optuženi za krivokletstvo. Vojnici, videvši šta se dešava, zapretili su, da će ako se ne reši ovo pitanje oni izabrati nekog hrabrog viteza i da će sa njim na čelu da nastave ka Jerusalimu. Rajmond Tuluski je onda predložio da Boemund položi zakletvu da će ići sa njima u Jerusalim, a da će se on zauzvrat složiti sa bilo kakvom odlukom koju vođe donesu. Boemund je pristao i obojica su obećali da neće sabotirati put do Jerusalima.²²³

Ovo ništa nije rešilo. I Boemund i Rajmond su utvrdili svoje delove grada dok se još nije rešilo kada će krenuti ka Jerusalimu. Rajmond se zaputio, zajedno sa Robertom Flandrijskim, da

²¹⁷ Ralph of Caen, *nav. delo*, 120.

²¹⁸ A.C. Krey, *nav. delo*, (Raymond.), 198.

²¹⁹ R.B. Yewdale, *nav. delo*, 74.

²²⁰ A.C. Krey, *nav. delo*, (The Crusading Princes.), 194-195.

²²¹ R.B. Yewdale, *nav. delo*, 74.

²²² A.C. Krey, *nav. delo*, (Gesta Francorum.), 204.

²²³ A.C. Krey, *nav. delo*, (Gesta Francorum.), 204 ; A.C. Krey, *nav. delo*, (Raymond.), 208.

osvoje grad Maru. Opsadi se pridružio i Boemund sa svojom vojskom. Grad je osvojen 11. decembra, nakon dve nedelje opsade.²²⁴ Boemund je pre nego što je grad osvojen tražio od vođa stanovnika grada, da ako žele da sačuvaju svoje živote, kao i živote svojih žena i dece, da uđu u palatu blizu kapije i da će ih on braniti kada vojnici uđu u grad. Kada su vojnici ušli u grad pobili su sve muslimane. Boemund nije ispunio obećanje i kada je ušao u palatu blizu kapije većinu stanovnika je pobio i uzeo im sve dragocenosti koje su imali.²²⁵

Tada izbija novi sukob između Rajmonda Tuluskog i Boemunda Tarentskog. Rajmond je bio nezadovoljan jer je Boemund zauzeo veći deo grada, iako su Rajmond i njegovi vojnici odradili teži deo posla. Tražio je od Boemunda da mu preda kule koje je zauzeo. Boemund je rekao da će mu predati kule tek kad on njemu preda kule u Antiohiji.²²⁶ Boemund se verovatno upustio u opsadu ovog grada zbog toga što nije hteo Rajmondu da dozvoli da stekne posed na teritoriji koju je smatrao njegovom.²²⁷ Za sve ovo vreme besnela je takva glad u vojsci da su vojnici na kraju morali da se priklone kanibalizmu. Jeli su tela muslimanskih vojnika koje su pobili kad su zauzeli grad.²²⁸ U takvim okolnostima situacija je bila veoma napeta. Vojnici su tražili da se krene napred. Zbog toga su vođe pokušale još jednom da se izmire u mestu Rugia, koja je bila između Mare i Antiohije. Pregovori još jednom nisu uspeali i svi su se vratili u Antiohiju, dok je Rajmond Tuluski ostao u Mari.²²⁹

Rajmond ubrzo po nagovoru svojih ljudi napušta Maru i kreće putem Jerusalima. Boemund izbacuje Rajmondove ljude iz kula i postaje gospodar Antiohije.²³⁰ Ubrzo su se svi pridružili Rajmondu, dok je Boemund ostao u Antiohiji. Tu je prekršio još jednu zakletvu, onu koju je položio Rajmondu.

²²⁴ U osvajanju grada je bila upotrebljena i Grčka vatra. A.C. Krey, *nav.delo*, (Gesta Francorum.), 205.

²²⁵ A.C. Krey, *nav.delo*, (Gesta Francorum.), 206.

²²⁶ A.C. Krey, *nav.delo*, (Raymond.), 212.

²²⁷ R.B.Yewdale, *nav.delo*, 77.

²²⁸ A.C. Krey, *nav.delo*, (Gesta Francorum.), 207 ; A.C. Krey, *nav.delo*, (Raymond.), 213.

²²⁹ A.C. Krey, *nav.delo*, (Raymond.), 213.

²³⁰ R.B.Yewdale, *nav.delo*, 77.

3. Boemundov život posle I krstaškog pohoda

3.1 Osnivanje kneževine i početak sukoba sa Vizantijom

Kneževina Antiohija se sastojala od Kilikije i severne Sirije. Na severoistoku se graničila sa grofovijom Edesom koju je držao Balduin Bujonski. Na istoku je plodna sirijska dolina ležala između kneževine i emirata Alepo. Na jugu su se nalazile tvrđave muhamedanske sekte Asasina kao i grčke tvrđave Latakija, Maraklea i Valania, koje je držao Rajmond Tuluski.²³¹

Uzimanje titule antiohijskog kneza i stvaranje svoje kneževine, Boemundu je donelo neprijateljstvo sa Rajmondom Tuluskim i Aleksijem I Komninom. Car Aleksije I je tražio od Boemunda da ispuni zakletvu i da mu vrati grad. Boemund je to odbio pravdajući se da vizantijski car nije došao u pomoć kad je krstašima bila najpotrebnija. Rajmond je međutim vratio caru gradove Latakiju, Marakleu i Valaniu.²³² Vizantija nije gubila vreme i ušla je u otvoren rat sa Boemundom. Latakija je bila glavna luka u severnoj Siriji i njenim dobijanjem Vizantija je stekla kontrolu nad obalom koja je pripadala Boemundu. Ona je poslala vojsku u Kilikiju pod vođstvom Butumijata. Ova ekspedicija je zauzela samo Maraš, jer je stanovništvo Kilikije jermenskog porekla više volelo da nad njima vladaju Latini, a ne Romeji.²³³

Boemund je imao opcije ili da napadne Maraš ili Latakiju. Izabrao je da krene na Latakiju, jer Maraš nije bio povezan sa carstvom pa u slučaju potrebe ne bi mogao da dobije pojačanje. Sa druge strane, Latakija je bila utvrđena luka kojoj su Romeji imali pristup sa Kipra.²³⁴ Boemund je zbog toga izvršio opsadu Latakije. Flota Pizanaca od 120 brodova koja je krenula još 1098. je stigla u Latakiju. Pizanci su već ušli u sukob sa Vizantijom tako što su zauzeli Krf i pobedili njenu manju flotu kod Rodosa.²³⁵ Ovu flotu je predvodio nadbiskup iz Pize Daimbert. Boemund je Daimberta ubedio da su Romeji neprijatelji krstaša i on mu se pridružio u opsadi.²³⁶ Romeji opsednuti sa svih strana pokušavaju pregovore. Car Aleksije I šalje Butumijata Boemundu da pregovara o miru.

²³¹ R.B.Yewdale, *nav.del*o, 85.

²³² Anna Komnene, *nav. del*o, 203 ; R.B.Yewdale, *nav.del*o, 78.

²³³ K.M.Setton, M.W.Baldwin, *nav. del*o, 373.

²³⁴ R.J.Lilie, *Byzantium and the Crusader States 1096-1204*, (Trans. J.C. Morris and J.E.Ridings), Clarendon Press, 1993, 62.

²³⁵ Anna Komnene, *nav. del*o, 207-208. ; K.M.Setton, M.W.Baldwin, *nav. del*o, 374.

²³⁶ R.J.Lilie, *Byzantium and the Crusader States 1096-1204*, 62.

Boemund je video da u Latakiji vlada glad i ubeđen, da će grad uskoro da se preda, odbio je da pregovara. Romeji su zbog toga okrenuli svoju flotu i krenuli nazad ka Konstantinopolju.²³⁷

Ubrzo potom, Aleksije I je zauzeo Seleukiju i Korgos na kilikijskoj obali sa ciljem da preko njih ometa pojačanja koja bi stizala pomorskim putem.²³⁸ Taman da Boemund osvoji Latakiju, u poslednji čas za grad stiže spas u vidu Rajmonda Tuluskog. Rajmond se vraćao iz Jerusalima zajedno sa Robertom Normandijskim i Robertom Flandrijskim. Oni videvši borbu između hrišćana odmah su protestvovali protiv toga. Pridobili su Daimberta da odustane. Daimbert se pravdao kako ga je Boemund lažno informisao o Romejima pa mu se on zato pridružio u opsadi.²³⁹ Boemund kada je izgubio pomorsku podršku napustio je opsadu. Daimbert je onda izmirio Rajmonda i Boemunda, dok su dva Roberta, zajedno sa Rajmondovom vojskom, krenuli u Konstantinopolj. Boemund se povukao u Antiohiju, a Rajmond je ostao u Laodikeji sa Grcima. Posle toga Boemund je čak i učestvovao sa Rajmondom i pizanskom flotom u napadu na Džabalu.²⁴⁰

Boemund je uvideo da njemu kao antiohijskom knezu fali legitimnost. On je prekršio položenu zakletvu caru i na taj način je zavladao Antiohijom. Zavet da će otići u Jerusalem takođe nije ispunio. Zbog svega toga, on nije imao podršku ostalih Latina u njegovom sukobu sa Romejima.²⁴¹ Našao je rešenje u vidu Daimberta, pizanskog arhiepiskopa. Zajedno sa njim i Balduinom Bujonskim, grofom Edese, zaputio se u Jerusalem. Tamo je Daimbert uz Boemundovu pomoć postavljen za jerusalimskog patrijarha. Godfri Bujonski, koji je u međuvremenu postao čuvar Groba Gospodnjeg i Boemund Tarentski su postali vazali novog patrijarha. Dajući omaž Daimbertu, Boemund je hteo da obezbedi sebi titulu koja je legitimna u očima latinskog sveta.²⁴² Nakon ovoga Boemund se vratio u Antiohiju, a Balduin u Edesu.

3.2 Boemund pada u zarobljeništvo

Boemund je sada hteo da proširi granice svoje kneževine dalje na istok. U maju ili junu 1100. opseo je Apameju i opljačkao okolinu. To se nije svidelo Ridvanu, emiru Alepa i on je krenuo da mu se revanšira za poraz kod Antiohije dve godine ranije, međutim opet je poražen.

²³⁷ Anna Komnene, *nav. delo*, 208-209.

²³⁸ Anna Komnene, *nav. delo*, 209 ; K.M.Setton, M.W.Baldwin, *nav. delo*, 373-374.

²³⁹ R.J.Lilie, *nav. delo*, 62.

²⁴⁰ R.B.Yewdale, *nav.del*o, 89.

²⁴¹ *Isto*, 91 ; K.M.Setton, M.W.Baldwin, *nav. delo*, 374.

²⁴² R.B.Yewdale, *nav.del*o, 91; K.M.Setton, M.W.Baldwin, *nav. delo*, 378.

Rezultat toga je da je veći deo zemlje zapadno od Alepa pripala Latinima.²⁴³ Boemund, ohrabren ovim uspesima, planirao je napad na Alepo kada mu je stigao poziv u pomoć od Gabrijela. Gabrijel je bio jermenski guverner grada Malatija na severu.²⁴⁴ Ovaj grad je opseo emir Sebastije Malik Gazi ibn Danišmend.

Boemund je odmah okupio vojsku i zaputio se ka Malatiji. Turci su bili obavješteni o njegovom dolasku, podigli su opsadu i povukli se. Boemund je stigao i video da nema Turaka. Stanovnici grada su mu predložili da odmori svoje ljude jer je dugo putovao i da kasnije krene za Turcima. On je taj predlog odbio i nepromišljeno je krenuo za njima. Upao je u zasedu gde je zarobljen.²⁴⁵ Turci su se vratili i nastavili opsadu Malatije. Boemund je za to vreme pokušao da se izbavi iz zarobljeništva. Odsekao je pramen kose i poslao ga Balduinu Bujonskom.²⁴⁶ Balduin skuplja sve snage koje može i kreće u pomoć antiohijskom knezu. Turci su opet obavješteni da neko dolazi da im prekine opsadu i povlače se sa zarobljenicima na sever. Balduin ih je pojurio ali bez uspeha. Boemund je odveden u Niksandriju gde je bačen u lance. Turci su bili oduševljeni jer je njegova slava bila tolika da su ga se Turci najviše plašili od svih Latina i smatrali su ga za njihovog vladara.²⁴⁷

3.3 Tankred, regent Antiohije

Za to vreme u Jerusalimu umire Godfri Bujonski i postavlja se pitanje njegovog naslednika. Nadbiskup Pize Daimbert je bio veoma ambiciozan i hteo je da on zavlada Jerusalimom. Međutim, on je učestvovao sa Tankredom u opsadi Haife i nije bio u Jerusalimu. Godfrijevi vojnici su zato pozvali Godfrijevog brata Balduina, grofa Edese. Kada je shvatio da će ga Balduin preduhitriti, Daimbert šalje pismo Boemundu da dođe u pomoć.²⁴⁸ Boemund nije mogao da dođe jer je bio u turskom zarobljeništvu. Balduin Bujonski je postao kralj Jerusalima.

Ovo nije bilo po volji Tankredu koji je imao posede u Palestini. Balduin i on su bili stari suparnici. Zbog suparništva sa Balduinom i zbog toga što je Antiohiji bio potreban vladar, on je predao svoje posede u Palestini Balduinu da mu ih čuva na 15 meseci. Potom je otišao da preuzme

²⁴³ R.B.Yewdale, *nav.delo*, 92.

²⁴⁴ Metju od Edese navodi da je Boemund bio u opsadi Maraša kad je primio ovaj poziv. R.B.Yewdale, *nav.delo*, 92.

²⁴⁵ Ralph of Caen, *nav. delo*, 156-157 ; R.B.Yewdale, *nav.delo*, 92.

²⁴⁶ *Isto*, 92.

²⁴⁷ *Isto*, 93.

²⁴⁸ Albert od Ahena tvrdi da je Daimbert pozvao Boemunda da preuzme vlast nad Jerusalimom, Vilijam Tirski smatra da je on pozvao u pomoć Boemunda kao svog vazala sa čime se slaže i Ralf Bejli. R.B.Yewdale, *nav.delo*, 93-94.

vlast u Antiohiji.²⁴⁹ Pustili su ga da zauzme Boemundovo mesto, tek kada se zakleo Boemundu na vernost.²⁵⁰

Tankred je bio odličan regent u Boemundovom odsustvu. On je bio pravi Norman željan slave i osvajanja. U mnogo čemu je bio sličan Boemundu. Odmah je komandu nad gradskim garnizonom oduzeo Balduinu le Buržu, novom grofu Edese. Balduin le Burž je stekao tu poziciju pod Boemundom i ovo je zamerio Tankredu. Tankred, ne samo da je očuvao kneževinu, već ju je i proširio. Odmah napada Romeje i osvaja Tars, Adanu i Mamistru.²⁵¹ Okrenuo se zatim Latakiji koju je osvojio opsadom koja je trajala godinu i po dana.²⁵²

Tankred, međutim ništa nije uradio kako bi sakupio otkup za Boemunda, ali nije ni sprečavao ostale da ga sakupe. Tankredov novi suparnik Balduin le Burž, antiohijski patrijarh Bernard i Kog Vasil²⁵³ su sakupili 10000 vizantijskih zlatnika i platili otkup.²⁵⁴ Postoji sumnja da je car Aleksije I Komnin, kako bi se dočepao Boemunda, ponudio Danišmendima veliku količinu zlatnika, ali su oni to odbili.²⁵⁵ Boemund je izašao iz zatočeništva nakon tri godine i preuzeo vlast u Antiohiji. Tankred, iako je bio dostojna Boemundova zamena, bio je kažnjen zbog neaktivnosti prilikom sakupljanja otkupa za Boemundovo oslobođenje. Boemund mu je oduzeo sve posede osim dva mala grada.²⁵⁶

3.4 Boemundova borba od 1103. – 1105.

Boemund Tarentski je preuzeo znatno ojačanu kneževinu. Tankred je odradio više nego dobar posao osvajanjem Tarsa, Adane, Mamistre, a posebno Latakije. Na severoistoku, u Edesi, je kao grof sedeo njegov prijatelj Balduin le Burž. Boemund je želeo da nastavi širenje svoje države i

²⁴⁹ K.M.Setton, M.W.Baldwin, *nav. delo*, 382.

²⁵⁰ R.B.Yewdale, *nav.del*, 95.

²⁵¹ Ralph of Caen, *nav. delo*, 159.

²⁵² Ralph of Caen, *nav. delo*, 159-160, 162-163 ; U međuvremenu je zarobio i Rajmonda Tuluskog koji se na istok vratio 1102. Osloboodio ga je kada mu se Rajmond zakleo da neće da preuzima bilo kakva osvajanja između Antiohije i Akre. Tu zakletvu je Rajmond rado prekršio. R.B.Yewdale, *nav.del*, 96.

²⁵³ Jermenin koji je upravljao gradom Kasunom

²⁵⁴ Ralph of Caen, *nav. delo*, 164 ; R.B.Yewdale, *nav.del*, 96.

²⁵⁵ Legende o Boemundovom oslobođenju Ordericus Vitalis, *The Ecclesiastical History*, (Trans. T. Forester), London, 1854, 311 -322 ; R.B.Yewdale, *nav.del*, 96-98.

²⁵⁶ Ralph of Caen, *nav. delo*, 164 ; Tankred je takođe ostao i bez svojih posede u Palestini koje mu je oduzeo Balduin Bujonski.

odmah je sa Balduinom preduzeo pohod na Alepo. Ridvan, emir Alepa je sačuvao živu glavu tako što je platio 7000 zlatnika i 10 konja i sklopio primirje sa Boemundom.²⁵⁷

Sredinom 1104. Turci su napali Edesu. Balduin le Burž je pozvao Boemunda i Tankreda koji stižu u pomoć. Turci obavešteni o njihovom dolasku kreću da simuliraju povlačenje. Latinska vojska je krenula da ih juri. Jurnjava je trajala tri dana. Kad su prošli tvrđavu Haran i reku Kebar, Turci su rešili da je dosta povlačenja i da je vreme za napad. Latinska vojska je jahala u tri kolone. Desnom je komandovao Boemund, levom Balduin, dok je u sredini bio Tankred. Turci su napali bokove pod komandom Boemunda i Balduina. Ralf priča da su oni bili iznenađeni i da nisu ni navukli oklop na sebe. Turci su ih porazili i naterali na opšte povlačenje.²⁵⁸

Boemund još jednom pokazuje svoju arogantnost kao i kod Malatije. U svim bitkama sa Turcima izašao je kao pobednik. Šta više navikao se na pobeđe. Smatrao je da je naučio način na koji se Turci bore i verovatno se opustio. Pored toga imao je reputaciju koja uliva strah u kosti muslimanima i sa titulom kneza Antiohije Boemund je verovatno smatrao da je nepobediv. Bitka kod Harana je bila hladan tuš za njega, kao bitka kod Larise pre mnogo godina.

Ovaj poraz je označio kraj širenja latinskih država na istok i njihovom mogućem daljem prodoru u Irak. On je ozančio i kraj Boemundove nade za stvaranje velike sile oko Antiohije.²⁵⁹ Balduin le Burž je pao u zarobljeništvo i regent Edese je postao Tankred. Tankred i Boemund nisu žurili da otkupe Balduina i on je u ropstvu proveo četiri godine.²⁶⁰ Ridvan od Alepa ohrabren turskim porazom povratio je veliki broj gradova od kojih je najvažnija Arta (*Artah*). Ona je bila štit Antiohije od napada sa istoka.²⁶¹ U isto vreme i Vizantija pritiska sa zapada i napada Latakiju.

Vizantija u pravom trenutku šalje flotu na Latakiju. Flotu predvodi Kantakuzin koji okupira luku i napada zidove danonoćno, ali bezuspešno. Zbog toga je izgradio zid između peska i zidova Latakije, dok je blizu zida sagradio citadelu. Onda je sagradio i dve kule sa obe strane ulaza u luku i zakačio za njih lanac i na taj način odsekao grad od mora. U isto vreme Romeji su zauzeli još

²⁵⁷ R.B.Yewdale, *nav.delo*, 99.

²⁵⁸ Rekonstrukcija ove bitke je teška jer se izvori ne slažu. R.B.Yewdale, *nav.delo*, 99 ; Ja sam prikazao ovu bitku iz ugla Ralfa Kaenskog jer je glavni izvor za njegovu istoriju bio Tankred koji je učestvovao u ovoj bici a i zbog nedostupnosti drugih izvora.

²⁵⁹ K.M.Setton, M.W.Baldwin, *nav. delo*, 389.

²⁶⁰ Tankred je u jednom okršaju sa muslimanima zarobio jednog Turčina za koga su muslimani bili voljni da razmene Balduina ili da plate 15 000 zlatnika. Balduin, kralj Jerusalima je urgirao da razmene Turčina za Balduina le Burža ali oni su ga obavestili da više preferiraju novac jer im treba da plate vojnike R.B.Yewdale, *nav.delo*, 100.

²⁶¹ *Isto*, 101.

neke priobalne gradove. Car Aleksije onda šalje još jedan kontigent vojske sa Monastrasom da opsedne grad sa kopna. Dok je on stigao Kantakuzin je zauzeo ceo grad izuzev citadele. Čim je mogao Boemund je stigao u pomoć da snabde sa hranom gladni garnizon u citadeli. Prodro je u citadelu, gde je smenio komandanta garnizona i postavio novog, nakon čega se povukao u Antiohiju.²⁶² Monastras je u međuvremenu osvojio Tars, Adanu i Mamistru.²⁶³

Boemund se našao u teškoj situaciji. Sa svih strana ugrožen od Turaka i Romeja, bez flote, saveznika, jake vojske i u dugovima. U ovakvim okolnostima nije imao puno opcija, ili će ostati na istoku da se bori do kraja ili će se upustiti u novu pustolovinu.²⁶⁴ Normani su po prirodu bili pustolovi, a Boemund je bio najveći od svih. Ostavio je kneževinu Tankredu²⁶⁵ i sa 13 brodova zaputio se nazad u Italiju.²⁶⁶

Ana Komnina priča zanimljivu priču o Boemundovom povratku. Nakon što je grad prepustio Tankredu, Boemund je proširio glasine o svojoj smrti. Kada se uverio da se glasina dovoljno proširila napravio je drveni kovčeg i pripremio brod. Legao je u kovčeg pretvarajući se da je mrtav i krenuo je iz Antiohije u Italiju. Kako bi zavarao sve koji bi hteli da pogledaju njegovo telo, on je u kovčeg stavio i mrtvog petla, koji je puštao miris "smrti". Kako bi mogao da diše izbušio je rupe na kovčegu. Kad su isplovili daleko od obale on je bio van kovčega, jeo je i pio sa svojim ljudima. Kada su brodovi pristajali u priobalna mesta on se vraćao u kovčeg. Svi koji su se približili kovčegu bili su odbijeni užasnim mirisom koji je dolazio iz njega. Tako je bilo sve dok nisu stigli do Krfa gde je Boemund smatrao da je bezbedan. Odatle je poslao poruku Aleksiju I da je on kriv za sve njegove nedaće i da se neće smiriti dok Vizantijom ne budu tekli potoci krvi i dok ne zabode koplje u sam Konstantinopolj.²⁶⁷

3.5 Pripremanje za rat

Boemundov povratak u Italiju je izazvao veliko oduševljenje. Njegova slava je bila ogromna. On je u Italiju, nakon bitke sa Kerbogom, poslao njegov šator, a sada je sa sobom doneo i

²⁶² Anna Komnene, *nav. delo*, 210-211.

²⁶³ *Isto*, Book 211 ; Ralph of Caen, *nav. delo*, 167.

²⁶⁴ K.M.Setton, M.W.Baldwin, *nav. delo*, 390.

²⁶⁵ Tankred je u ovom trenutku vladao i Antohijom i Edesom.

²⁶⁶ Ralph of Caen, *nav. delo*, 168-170.

²⁶⁷ Anna Komnene, *nav. delo*, 211-212 ; Ralf Bejli smatra da je ova priča stvar fikcije. R.B.Yewdale, *nav.del*, 102-103 ; Rasprava na ovu temu – E. Albu, *Bohemond and the Rooster: Byzantines, Normans, and the Artful Ruse*, Anna Komnene and Her Times, Routledge, 2000, 157-168.

dva trna koja su navodno pripadali kruni koju je nosio Isus Hrist na dan raspeća. Zabeleženo je da su ljudi u Boemunda gledali kao da je on sam Isus Hrist.²⁶⁸

Kada se vratio u Italiju Boemundov plan je bio da regrutuje vojnike koji bi bili voljni da ga prate u Vizantiju. Pokušao je da nađe saveznike u Francuskoj i Engleskoj u čemu je delimično uspeo. Takođe je uspeo da svom cilju približi i papu Paskala II.

Tokom prve polovine 1105. Boemund je pripremao flotu za prelazak u Iliriju. U septembru iste godine je otišao u Rim da poseti papu kako bi ga pridobio za svoj pohod.²⁶⁹ U Rimu je od pape Paskala II dobio barjak sv. Petra i papskog legata, biskupa Bruna od Senjija.²⁷⁰ Papa mu je dao legata i barjak kako bi Boemund lakše sakupio ljude za svoj cilj.

Postavlja se pitanje koji je razlog zbog čega je papa poverio papskog legata i barjak sv. Petra Boemundu. Najzastupljenije mišljenje je, da je Boemundov pohod otpočetak bio usmeren protiv Vizantije. Ambiciozni papa je pružio podršku kako bi Aleksije I bio svrgnut i zamenjen nekim carem koji će biti voljan da pomiri dve crkve priznavajući prvenstvo Rima.²⁷¹ Međutim, postoji dobra šansa da je Boemund zavarao papu da će krenuti u rat protiv muslimana kako bi dobio legata i barjak, a da je posle kad je dobio to što je hteo propovedao u Francuskoj rat protiv Romeja. Biskup Bruno, koji je bio sa Boemundom sve vreme, nije mogao da utiče na Boemunda, a ni da ga osporava zbog ogromne slave koju je Boemund stekao.²⁷²

Pre nego što je napustio Italiju poslao je poruku engleskom kralju Henriju I u kome ga je obavestio o svom novom poduhvatu. Henri se plašio da će ga nova Boemundova avantura koštati mnogo dobrih vitezova, pa mu je predložio sastanak u Francuskoj do kog nikad nije došlo.²⁷³ Pošto je pridobio papu za svoj pohod prešao je u Francusku kako bi regrutovao vojnike. Francuska je bila plodno tlo za sakupljanje ratnika za njegov pohod. Tamo je vladalo uverenje da su Romeji krivi za poteškoće Prvog krstaškog pohoda i za neuspeh krstaškog pohoda iz 1101. Romeje je takođe bio

²⁶⁸ R.B.Yewdale, *nav.delo*, 106.

²⁶⁹ G.Theotokis, *Bohemond of Taranto's 1107-8 campaign in Byzantine Illyria – can it be viewed as a Crusade?*, Rosseta, 2012, 73.

²⁷⁰ R.B.Yewdale, *nav.delo*, 108.

²⁷¹ G. Theotokis, *The Norman Campaigns in the Balkan, 1081-1108*, 203.

²⁷² J.G.Rowe, *Paschal II, Bohemond of Antioch and the Byzantine Empire*, Bulletin of the John Rylands Library, Vol.49:1, 1966, 187.

²⁷³ Ordericus Vitalis, *The Ecclesiastical History*, 365-366.

glas da maltretiraju latinske hodočasnike koji su se uputili u svetu zemlju.²⁷⁴ Ne treba zaboraviti ni to da je Francuska dala najviše krstaša u Prvom krstaškom pohodu.

Boemund prelazi u Francusku u martu 1106. Godine.²⁷⁵ Prvo stiže u Limož gde ispunjava zavet koji je položio, dok je bio u turskom zarobljeništvu²⁷⁶, a zatim putuje po čitavoj Francuskoj. Ljudi su ga svugde dočekivali sa oduševljenjem, a on im je pokazivao razne dragocenosti koje je doneo sa istoka.²⁷⁷ Boemund je toliko bio slavan da su ljudi dovodili decu da ih on krsti. Ta deca su dobijala ime Boemund, i na taj način ranije nepoznato ime se sada širi u zapadnoj Evropi.²⁷⁸

Ta slava mu je donela i brak sa Francuskom princezom Konstancom, a sa njim i savez sa kraljem Francuske Filipom I.²⁷⁹ Dok je putovao Francuskom sa sobom je vodio i lažnog sina bivšeg vizantijskog cara Romana IV Diogena, kao i neke istaknute ličnosti iz Vizantije. Oni su zajedno sa Boemundom širili mržnju prema Romejima i pozivali na pohod u Vizantiju kako bi vratili na presto Romanovog sina.²⁸⁰ Boemund učestvuje na saboru u Poatjeu gde su on i Bruno pozivali ljude da se pridruže pohodu.²⁸¹ Boemund je na svom putovanju delio kopije *Geste Francorum* u kojoj je on ubacio pasus gde mu je car obećao Antiohiju.²⁸² Posle uspešnog regrutovanja u Francuskoj on se u avgustu 1106. vraća u Apuliju gde se sprema za prelazak u Iliriju.²⁸³

Car Aleksije I je saznao za Boemundovo delovanje usmereno protiv njega i rešio je da se pripremi za njegov dolazak. Poslao je pisma Đenovi, Pizi i Veneciji da se ne upuštaju u poduhvat protiv njega.²⁸⁴ On je, još pre nego što je Boemund pokrenuo akciju protiv Vizantije, otkupio neke latinske plemiće koje su zarobili Turce i doveo ih u Konstantinopolj. Sad kad je čuo šta mu se sprema, on je te iste plemiće bogato nagradio i poslao ih kući, kako bi rekli istinu o Boemundu.²⁸⁵

²⁷⁴ R.B.Yewdale, *nav.delo*, 107.

²⁷⁵ Ordericus Vitalis, *nav. delo*, 365.

²⁷⁶ U Limožu je bilo svetište sv. Leonarda zaštitnika zarobljenika. Boemund se zavetovao da će ga posetiti. Ordericus Vitalis, *nav. delo*, 365.

²⁷⁷ *Isto*, *nav. delo*, 366.

²⁷⁸ *Isto*, 366.

²⁷⁹ *Isto*, 367.

²⁸⁰ *Isto*. 366

²⁸¹ R.B.Yewdale, *nav.delo*, 111-112.

²⁸² G. Theotokis, *The Norman Campaigns in the Balkan*, 1081-1108, 202.

²⁸³ R.B.Yewdale, *nav.delo*, 112.

²⁸⁴ Anna Komnene, *nav. delo*, 213.

²⁸⁵ *Isto*, 213-214.

Car je otišao u Solun da priprema vojsku. Drač je utvrđen i sin njegovog brata Isaka je postavljen za komandanta.²⁸⁶

3.6 Napad na Otranto

Aleksije je za komandanta flote postavio Isaka Kontostefana. On je imao zadatak da presretne Boemundovu flotu i da obavesti Romeje na kopnu o njegovom položaju. Kontostefan se međutim upustio u jednu hrabru akciju. Oglušio se o naređenja i napao je Otranto na italijanskoj obali. Komandant Otranta je navodno bila Boemundova sestra - Tankredova majka. Ona je bila prava lukava Normanka. Kontostefan je napao grad i zamalo ga je osvojio, ali ga je ona nadmudrila. Poslala je svom sinu poruku da joj dođe u pomoć, a onda je ušla u mirovne pregovore sa Kontostefanom. Odugovlačila je sve dok njen sin nije stigao sa flotom i porazio Romeje. On je tom prilikom zarobio i Pečenege koji su služili u vizantijskoj vojsci. On je Pečenege poslao Boemundu. Boemund ih je odveo u Rim gde je ukazao papi kako je Aleksije I taj koji je neprijateljski nastrojen i da salje pagane protiv njih.²⁸⁷

3.7 Konačni obračun: Boemund Tarentski protiv Aleksija I Komnina

Boemund je krenuo u rat 9. oktobra 1107. iz Brindizija sa velikom vojskom.²⁸⁸ Nije poznato koliko je brojala vojnika, ali procenjuje se da ih je bilo od 34000 do 72000.²⁸⁹ Njegovu vojsku su pretežno činili Francuzi i Italijani, ali u njoj je bilo i Engleza, Nemaca i Španaca.²⁹⁰

Boemund je bez ikakvih teškoća prešao Jadransko more. Vizantijska flota nije smela da se bori sa njim i pustila ga je da se iskrca u Valonu.²⁹¹ Boemund je opljačkao epirske gradove i sela kad je stigao do Drača.²⁹² Boemund Tarentski se prisetio starih dana i krenuo da opseda grad. Komandant grada, bratanac Aleksija I je odmah poslao glasnika sa užasnim vestima. Aleksije je

²⁸⁶ Isto, 219.

²⁸⁷ Isto, 225-226.

²⁸⁸ R.B.Yewdale, *nav.delo*, 115 ; Ana kaže da je krenuo iz Barija. Anna Komnene, *nav. delo*, 227.

²⁸⁹ R.B.Yewdale, *nav.delo*, 115-116 ; G. Theotokis, *The Norman Campaigns in the Balkan, 1081-1108*, 205.

²⁹⁰ R.B.Yewdale, *nav.delo*, 116.

²⁹¹ Anna Komnene, *nav. delo*, 227.

²⁹² Isto, 227.

bio u Konstantinopolju kada je glasnik stigao i obavestio sve prisutne. Svi su pretrnuli od straha osim cara.²⁹³

Aleksije I se uputio u Solun gde je prezimio pripremajući se za sukob koji dolazi.²⁹⁴ Za to vreme Boemund je postavio logor nasuprot istočne kapije i nakon osmatranja pristupio je opsadi Drača. Grad je bio čvrst i tokom cele zime je pravio opsadne sprave i osmatrao gde je grad najranjiviji.²⁹⁵ Kada je došlo proleće video je da Romeji kojima su se pridružili i Đenovljani²⁹⁶ kontrolišu more i rešio je da zapali sve svoje brodove kao nekada njegov otac i na taj način da pokaže da nema nazad.²⁹⁷ Međutim, njegova vojska je bila velika. Okolina Drača nije mogla da ih snabde hranom i javila se glad, dok je vizantijska vojska zaposela prolaze i nije im dozvoljavala da idu u potragu za hranom. Umirali su i ljudi i konji, i kao da to nije bilo dovoljno, u vojsci se javila dizenterija.²⁹⁸

Boemund nikad nije bio čovek koji popuštao pod pritiskom, nasuprot, tada je bio najjači. Pristupio je opsadi još jače. Napravio je neku vrstu prenosnog “ovna“ koji je bio na točkovima i pokriven sa svih strana. Unutra su pokriveni bili ljudi sa motkama koji su ga gurali sve do gradskih zidina, nakon čega su uklonili točkove i učvrstili ga a zatim su krenuli da udaraju u zid. Vojnici koji su branili grad su im se podsmevali jer su znali da na taj način ne mogu da probiju zid.²⁹⁹ Boemund je onda odustao od ovna i rešio da proba na drugi način. Hteo je da potkopa grad.

On je spolja zaštitio kopače nekom vrstom krova, dok su kopali tunel. Romeji su onda krenuli da kopaju široki rov. Kad su ga iskopali ušli su u njega i osluškivali su gde su napadači. Kada su načuli gde su, odmah su krenuli da kopaju i došli su lice u lice sa njima. Za razliku od protivnika Romeji su se pripremili za ovaj susret i vatrom su ih proterali iz tunela.³⁰⁰ Boemund Tarentski nije odustajao. On je još na početku opsade krenuo da pravi ogromnu opsadnu kulu i sada je bila gotova. Kula je bila toliko visoka, da je bila viša od gradskih kula skoro 10 metara. Ova

²⁹³ *Isto*, 228.

²⁹⁴ *Isto*, 231.

²⁹⁵ *Isto*, 231.

²⁹⁶ R.B.Yewdale, *nav.delo*, 118.

²⁹⁷ Anna Komnene, *nav. delo*, 231-232.

²⁹⁸ *Isto*, 232.

²⁹⁹ *Isto*, 232-233.

³⁰⁰ *Isto*, 233.

višespratna kula, napunjena vojnicima i zaštićena sa svih strana trebala je da dođe da zidina i da spusti most kako bi vojnici ušli u grad.³⁰¹

Romeji su ipak bili mnogo tvrđi orah. Oni su u gradu napravili svoju kulu koju su suprotstavili njihovoj. Planirali su da sa te kule zapale njihovu kulu, ali nisu mogli da dobace grčku vatru do nje. Zbog toga su prostor između njih popunili sa zapaljivim materijalom i onda su uspešno zapalili kulu. I ovaj Boemundov plan je propao.³⁰² U međuvremenu car je stigao u Devol. Poučen iskustvom iz prošlog rata sa Boemundom, Aleksije I nije hteo da se upusti u otvorenu borbu. On je postavio na planinskim prolazima vojnike kako bi presekao bilo kakvu komunikaciju između dve vojske, a zatim je izvršio svoj lukav plan. Poslao je pisma u Boemundov logor koja su bila namenjena njegovom bratu Giju i još nekim istaknutim Latinima. Car Aleksije je ta pisma napisao kao odgovor na njihova navodna pisma u kojima su oni tražili njegovo prijateljstvo. Trebalo je da Boemund presretne pošiljku i da pomisli kako ga njegovi najbliži izdaju, što bi unelo pometnju u vojsku. Boemund je presreo ovu prepisku i pročitao. Bio je zatečen ali nije reagovao ishitreno, već se zatvorio u šator na šest dana, nakon čega je zaključio da su ona lažna.³⁰³

Zapadni izvori navode da je izdaja postojala i da je ona glavni krivac za Boemundov poraz.³⁰⁴ Ralf Bejli smatra da je u pravu Ana Komnina koja kaže da je to bila neuspela Aleksijeva taktika.³⁰⁵ Zapadni istoričari nisu učestvovali u Boemundovoj ekspediciji dok je Ana Komnina sa druge strane i te kako bila u prilici da sazna pravu istinu. Takodje ona ne bi propustila priliku da ukaže još jednom na pohlepu i gramzivost Latina.³⁰⁶ Verovatno su zapadni istoričari u izdaji našli opravdanje za Boemundov poraz.³⁰⁷ Postoji i mogućnost da je Boemund sam proširio ovu glasinu. Boemundova slava na Zapadu je bila ogromna. Kad mu je otac umro on je ostao bez ičega. Nije imao nijedan posed. Malo više od 20 godina kasnije on je knez Antiohije, zet francuskog kralja i kum francuske dece. Slava koju je stekao je bila neizmerna. Išao je po Italiji i Francuskoj i širio je mržnju prema caru pričajući najgore stvari o njemu. Sakupio je veliku vojsku od koje se mnogo očekivalo. Međutim vratio se ponižen, kao vazal tog istog cara protiv koga je širio mržnju. Možemo samo da pretpostavimo koliku sramotu je osećao kad se vratio u Italiju. Prosto bi bilo neverovatno da nije pokušao da svali krivicu za neuspešni pohod na nekog drugog.

³⁰¹ *Isto*, 233-234.

³⁰² *Isto*, 234-235.

³⁰³ *Isto*, 235-237.

³⁰⁴ Orderic Vitalis, *nav. delo*, broj 388 ; R.B.Yewdale, *nav.del.*, 120.

³⁰⁵ *Isto*, 121.

³⁰⁶ *Isto*. 121

³⁰⁷ G. Theotokis, *The Norman Campaigns in the Balkan, 1081-1108*, 210.

Aleksije I je u međuvremenu povratio Valonu, Orik i Kaninu.³⁰⁸ Boemund je poslao svog brata Gija da ih povрати. On je uspeo da potuče dve vizantijske vojske.³⁰⁹ Car je onda doveo Kantakuzina sa istoka. Kantakuzin se pokazao kao lukav i hrabar komandant i porazio je Gija. Boemund se tada našao u teškoj situaciji, jer mu vojska gladuje. On šalje jedan odred vojske da nađe hranu u okolini Valone i Kanine, ali i ova je vojska je poražena. Šalje još jednu vojsku od 6000 vojnika, ali i ona je poražena od strane Kantakuzina. On im je napravio zasedu prilikom prelaska reke i porazio ih.³¹⁰

Car je napravio čvrstu kopnenu blokadu, ostalo mu je još samo da učvrsti i morsku blokadu. Na čelu flote je i dalje bio nesposobni Isak Kontostefan koji je dozvoljavao snabdevanje Boemundovih snaga, brodovima iz Italije. Isak je jednostavno bio nesposoban. Aleksije I mu je nacrtao mapu sa obalama Ilirije i Lombardije sa instrukcijama, ali ni to mu nije pomoglo. Na kraju ga je smenio i doveo Mariana Mavrokatalona koji je konačno uspostavio pomorsku blokadu i sprečio brodove da pomažu Boemunda.³¹¹

Boemund Tarentski se nalazi u bezizlaznoj situaciji. Blokiran, i sa kopna i sa mora, sa bolesnom vojskom koja gladuje, on mora da traži pregovore za mir. Aleksije je poslao svog izaslanika da dovede Boemunda. Boemund je stigao u carev logor i ušao u njegov šator. Car ga je dočekao pružio mu ruku i smestio ga blizu carskog trona.³¹²

Aleksije I je pregovore započeo prisećajući se prošlosti. Boemund mu je rekao da nije došao ovde da brani svoje postupke i da bi i on mogao svašta da kaže. Car je onda promenio temu i prešao na stvar. Tražio je da Boemund postane njegov vazal i da prisili Tankreda, da i on postane isto. Tražio je i da mu se vrati Antiohija. Boemund je ovo odbio i tražio je da se vrati u svoj logor. Aleksije je ovo dozvolio i Boemund se vratio u šator pripremljen samo za njega. Onda je tražio da u njegov šator dođe Nićifor Vrijenija da porazgovaraju. Nićifor Vrijenija je bio muž Ane Komnin i u to vreme je nosio titulu cezara. Rezultat razgovora je da je Boemund pristao na većinu carevih uslova.³¹³

³⁰⁸ R.B.Yewdale, *nav. delo*, 121.

³⁰⁹ Anna Komnene, *nav. delo*, 237-238.

³¹⁰ G. Theotokis, *The Norman Campaigns in the Balkan*, 1081-1108, 211-212.

³¹¹ Anna Komnene, *nav. delo*, 240-241.

³¹² *Isto*, Book 245-246.

³¹³ Anna Komnene, *nav. delo*, 246-247.

3.8 Devolski sporazum

Devolski sporazum je bio sporazum Aleksija I Komnina i Boemunda Tarentskog i sastojao se iz dva dokumenta. Jedan je potpisao Boemund i dao Aleksiju I, a drugi je hrisovulja koju je car darovao Boemundu. Dokument koji je Boemund potpisao je sačuvan u potpunosti, dok hrisovulja nije i može se samo delimično naslutiti sadržaj u Aleksijadi.³¹⁴

Boemund je ovim sporazumom između ostalog obećavao:

- da će biti vazal Aleksija I i njegovog sina Jovana;
- da će mu pomoći u borbi protiv njegovih neprijatelja;
- da neće imati zemlju koja pripada carstvu osim one koju mu je lično car darovao;
- da će vratiti sve zemlje koje je uzeo od cara osim ako mu on ne dozvoli da ih zadrži;
- da neće ulaziti u saveze protiv cara i da neće postati tuđi vazal bez carevog pristanka i da će sve begunce koji su pobjegli od cara vratiti njemu;
- nove zemlje koje osvoji, a da nisu bile deo carstva, on će se ponašati kao da ih je dobio od cara i obećava da će naterati sve svoje vazale da postanu carevi vazali
- da će ići u rat protiv Tankreda, osim ako on ne vrati sve zemlje, osim onih koje mu car daruje hrisovuljom
- i da neće više biti latinski patrijarh u Antiohiji već pravoslavni.³¹⁵

Zauzvrat Boemund je dobio kneževinu Antiohiju, da je drži kao carev vazal osim Kilikije koja se vratila pod carsku vlast.³¹⁶ Na Boemundovo insistiranje dodat je dodatak ugovoru u kojem je za izgublenu Kilikiju dobio kompenzaciju u vidu nekih gradova. Takođe je dobio 200 funti zlata godišnje, titulu sevasta i pravo da odredi naslednika. Dokument se završava Boemundovom zakletvom da će ispoštovati sve tačke ugovora.³¹⁷

³¹⁴ R.B.Yewdale, *nav.delo*, 127.

³¹⁵ Anna Komnene, *nav. delo*, 247-253.

³¹⁶ *Isto*, 247-253 ; R.B.Yewdale, *nav.delo*, 128-129.

³¹⁷ Anna Komnene, *nav. delo*, 252-253 ; R.B.Yewdale, *nav.delo*, 129.

3.9 Kraj pustolovine

Nakon sporazuma sa carem, Boemund Tarentski je predao komandu nad svojom vojskom romejskim legatima i razočaran se vratio u Apuliju u septembru 1108. godine³¹⁸ Njegova vojska je bila razočarana, polovina je otišla kući dok je druga polovina otišla u Jerusalem. Njegov brat Gij je ubrzo umro.³¹⁹ Tankred je nastavio da prkosi Aleksiju I i nikada nije prihvatio ugovor u Devolu.

O Boemundovom životu dalje malo se zna. Možemo samo da pretpostavimo da je neumorno skupljao vojsku za novu pustolovinu. Imao je dva sina. Stariji Žan je nažalost umro, dok je bio mali, ali drugi sin Boemund II, rođen 1109. ga je nasledio kao knez Antiohije.³²⁰

Boemund Tarentski, princ Antiohije, umro je 7. marta 1111. u Apuliji. Sahranjen je u katedrali sv. Sabina u Kanosi.³²¹ Njegov mauzoleum je preživio sve do danas.

Ana Komnena beleži: *Boemundova pojava je bila kao nijedna druga u Rimskom svetu, bilo grčka ili varvarska. Sama njegova pojava je izazivala divljenje, a pomen njegovog imena strah. Bio je viši za pola metra od najviših ljudi. Bio je vitkog stasa, širokih ramena i grudi i jak u rukama, ni mršav ni debeo, već savršeno proporcionalan. Bio je čvrstog stava sa velikim rukama. Malo je bio pognut ali ne zbog slabosti kičme, već mu je tako bilo od rođenja. Imao je belu kožu izuzev malo crvenila u licu. Imao je kratku ošišanu kosu svetlo braon boje i bio je obrijan. Oči su mu bile svetlo plave. Posedovao je šarm koji je bio u senci njegove zastrašujuće ličnosti. Njegov smeh je zvučao kao pretnja ostalima. Njegova arogancija je bila sveprisutna, bio je lukav i tražio je uvek sklonište u svakoj vrsti oportunitizma.*³²²

Zaključak

Boemund Tarentski je bio pravi Norman rođen u južnoj Italiji. To je bilo okruženje u kom su se preplitale vizantijska, zapadna i arapska kultura. Izrastao je u čoveka vanrednih sposobnosti. Prvi put se zaista upoznajemo sa Boemundom Tarentskim u ratu koji je njegov otac Robert Gviskar vodio sa Vizantijom. U tom ratu je pokazao svoju izvanrednu ratnu veštinu u borbi sa Aleksijem I.

³¹⁸ Ordericus Vitalis, *nav. delo*, 390 ; R.B.Yewdale, *nav.del*o, 131.

³¹⁹ Orderik Vital kaže da pre nego što je umro da je javno priznao da je izdao brata ali da mu Boemund nije oprostio. Ordericus Vitalis, *nav. delo*, 390.

³²⁰ R.B.Yewdale, *nav.del*o, 131.

³²¹ R.B.Yewdale, *nav.del*o, 131.

³²² Anna Komnene, *nav. delo*. 246.

Bio je izuzetan taktičar i posedovao je najvažniju osobinu jednog vojskovođe, a to je predviđanje protivnikovih poteza i uspešnost da se prilagodi. U skladu sa tim izvojevao je pobeđe nad vizantijskim carem, pobeđe koje će mu doneti ogromnu slavu. Taj rat mu je doneo slavu, ali mu nije doneo ono što je najviše želeo, a to je komad njegove zemlje. Ako je postojala šansa da dobije posed u Iliriji to se raspršilo smrću njegovog oca. Ostao je bez zemlje iako je bio stariji sin Roberta Gviskara. Boemundov život karakterišu teške situacije iz kojih je on izlazi kao pobednik. Mnogi drugi bi u njegovoj situaciji nestali sa istorijske scene, ali ne i on. U sukobu sa njegovim bratom Rožerom upoznajemo njegovu ambiciju i glad za zemljom. Iako mu otac ništa nije ostavio on je preoteo polovinu poseda njegovog brata. Za jednog prosečnog plemića ova zemlja bi bila dovoljna, ali ne i za sina Roberta Gviskara. Njegova ambicija ga je odvela još dalje. Dovala ga je do toga da ne bude samo jedan od predvodnika Prvog krstaškog pohoda već i glavni predvodnik ovog pohoda. U ovom pohodu on će iskazati sve svoje diplomatske i ratne veštine. Odrastao u sredini gde su se preplitale kulture on je predstavljao most između cara i krstaša, između istoka i zapada. Zahvaljujući njemu su se održali dobri odnosi između cara i krstaša nakon osvajanje Nikeje. O njegovoj ulozi u bitkama je suviše govoriti. Dovoljno je samo napomenuti da su krstaši imali najviše poverenja u njegove vojne sposobnosti. On im je uzvratio pobedama nad Turcima i osvajanjem Antiohije. U većini pisama on je prvi naveden u potpisima krstaških vođa i jedini se on u tim pismima lično obraća. Izvesno je da krstaši ne bi uspeli bez njegovog vođstva i da Boemund nije učestvovao u ovom pohodu sudbina ovog krstaškog pohoda bi bila mnogo drugačija. Njegova ambicija i lična korist su njegovi glavni pokretači. Da bi realizovao njegove želje on je bio spreman da polaže i krši zakletve bez ikakvog ustručavanja. Dok god su njegovi lični interesi bili usklađeni sa ciljevima pohoda, krstaši su bili jedinstvena nepobediva sila i odnos između cara i krstaša je postojao. Razilaženje njegovih interesa sa interesima krstaškog pohoda je imalo velike posledice. Boemund je napravio razdor među krstašima i doveo do prekida odnosa sa carem. Car je dao povoda za to, ali Boemund je to pretvorio u stvarnost odbijanjem da mu vrati Antiohiju i širenjem negativne slike cara među krstašima. Osvajanje Antiohije i uspostavljanje kneževine je bilo kruna njegove karijere. Činilo se da će Boemund otići korak dalje u svojim osvajanjima. On je uvek bio najjači u najtežim trenucima. Međutim uvek kad je bio na vrhuncu svoje moći on je postajao sve arogantniji što je dovodilo do nepromišljenosti, brzopletosti i vojnih poraza. Naime Boemund je stasavao dok je njegov otac bio jedan od najslavnijih ljudi svog vremena. On je živeo u vremenu kada je Robert porazio nemačkog i vizantijskog cara i odlučivao o sudbini papske stolice. Upravo mu je Robert odredio sudbinu koja će ga voditi na istok kada ga je postavio za komandanta

normanskih snaga u Iliriji. Najvažnije posledice toga što je živeo u doba Roberta Gviskara jesu Boemundova ambicija i arogancija. Upravo ta arogancija je bila glavni razlog njegove propasti kod Larise kao i kod Harana 20 godina kasnije. Stiče se utisak da bi Boemund uradio još mnogo više da ga nije krasila ova osobina. Nakon poraza kod Harana on odlazi na zapad gde je materijalizovao svoju slavu u vidu mase vojnika koja će se boriti za njegove lične interese protiv Vizantije. Boemund je samo gledao sebe i svoje interese i nije razmišljao o širim posledicama svojih akcija. Ovaj lični rat je dodatno udaljio zapad i istok i bio predskazanje onoga što će se desiti sto godina kasnije. Za njega lično ova ekspedicija je bila veliki neuspeh. U ovoj ekspediciji se pokazalo u punom svetlu da on nije bio dobar strateg i da ga je to koštalo pobede. Na kraju je sklopio ponižavajući ugovor u Devolu i postao vazal svog najvećeg neprijatelja.

Poraz 1108. ne umanjuje Boemundovu veličinu. On je bio Norman bez poseda koji je postao predvodnik krstaškog pohoda, zet francuskog kralja i osnivač jedne od najdugotrajnijih krstaških država na istoku. Krasile su ga hrabrost i lukavost, ali i arogancija i beskrupuloznost. Bio je jedna od najslavnijih ličnosti svog vremena. Njegova slava se protezala od Iraka do Engleske. On je bio večiti oportunist nikad zadovoljan postignutim. Boemundov ceo život je bio velika pustolovina koja inspiriše i dan danas.

Izvori i literatura

Izvori:

Geoffrey Malaterra, *The Deeds of Count Roger of Calabria and Sicily and of His Brother Duke Robert Guiscard*, (Trans. K.B.Wolf), The University of Michigan press, 2005.

William of Apulia, *The Deeds of Robert Guiscard*, (Trans. G.A. Loud), University of Leeds, 2002.

Anna Comnena, *The Alexiad*, (Elizabeth A. S. Dawes), Ontario, 2000.

Ralph of Caen, *The Gesta Tancredi*, (trans. B.S.Bachrach and D.S. Bachrach), Ashgate, 2005.

A.C.Krey, *The First Crusade*, Princeton University press, 1921.

Ordericus Vitalis, *The Ecclesiastical History*, (Trans. T. Forester), London, 1854.

Literatura:

J.J.Norwich, *The Normans in the South*, Faber and Faber Ltd Bloomsbury House, 2010.

G. Theotokis, *The Norman Campaigns in the Balkan, 1081-1108*, Boydell Press, 2014.

E.Van Houts, *The Normans in Europe*, Manchester University Press, 2000.

R.B.Yewdale, *Bohemond I, Prince of Antioch*, (PhD Thesis), Princeton University, 1917.

S. Runciman, *A History of the Crusades, Vol.I*, Cambridge University Press, 1951.

J. Shepard, *When Greek meets Greek: Alexius Comnenus and Bohemond in 1097-98*, BMGS 12, 1988.

K.M. Setton, M.W.Baldwin, *A History of the Crusades, Vol. I*, University of Wisconsin Press, 2006.

R.J.Lilie, *Byzantium and the Crusader States 1096-1204*, (Trans. J.C. Morris and J.E.Ridings), Clarendon Press, 1993.

G.Theotokis, *Bohemond of Taranto's 1107-8 campaign in Byzantine Illyria – can it be viewed as a Crusade?*, Rosseta, 2012.

J.G.Rowe, *Paschal II, Bohemond of Antioch and the Byzantine Empire*, Bulletin of the John Rylands Library, Vol.49:1, 1966.